

శ్రీ బాలకృష్ణ చరిత్రమ్

సంస్కృత పద్యకావ్యమ్

రచయితా

పమిడిపాటి పట్టాభిరామారావః

శ్రీ యెతరిడ స్ట్రాటోజీ శ్రీ

బాలకృష్ణ చరితమ్

1005 : 2005

భారతదేశం (విశ్వాచార్యుల) (2)

కర్ణాటక రాష్ట్రం, బెంగళూరు, కె.ఎ.సి.ఎ.సి. శ్రీ విద్యాపీఠం
విశ్వాచార్యుల శ్రీ విద్యాపీఠం, బెంగళూరు

సంస్కృత పద్య కావ్యమ్

విశ్వాచార్యుల శ్రీ విద్యాపీఠం
బెంగళూరు, కె.ఎ.సి.ఎ.సి.
ఫోన్: 08-81-8-1
ఇమెయిల్: vacharya@vpi.org
www.vpi.org

రచయిత

పమిడిపాటి పట్టాభిరామారావః

శ్రీ బాలకృష్ణ చరితమ్

ప్రతికృతయ : 1000

వృష : 2001

(సి) (సర్వస్వామ్యాని) గ్రంథకర్త :

కావ్యమిదం శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానస్య ఆర్థిక సాహాయ్యేన
ముద్రాపితం. తేభ్యః కృతజ్ఞతాభివందనాని.

(పుస్తకాభిలాషాణాం) ప్రాప్తిస్థానం:

పి. ప్రమీల,

సి/ం. పి. పద్మాభిరామారావు,

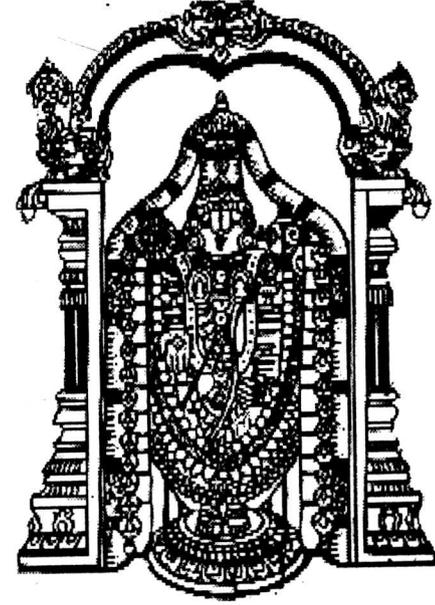
1-3/18-30; కే. కే. నగర్,

విద్యాధరపురం,

విజయవాడ - 520 012.

మూల్యం : 50/-

అంకితం

అంకితం

త్వదీయ మేవ గోవింద!

తుభ్యమేవ సమర్పయే.

శ్రియః కాంతాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్చినాం
శ్రీ వేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగలమ్.

ప్రాక్రమణమ్
శ్రీ వేంకటేశాయనమః

శ్రీ మద్భాగవతగత శ్రీ కృష్ణ లీలావిలాసాః అనేకాసు కావ్య ప్రక్రియాసు
ప్రపంచితాః । మనోహరాణాం తన్మయ కారకాణాం భగవల్లీలా విలాసానాం
విశేషవ్యాఖ్యాః విస్తారతయా కృతాః

చాపలాయ ప్రచోదితః ఇత్యుక్తరీత్యా పద్మ రచనే లోలుపస్య మమ చాపల్యం
ఉదపాది తదేవ శ్రీ బాలకృష్ణ చరిత నామక కావ్యరచనే ప్రేరకం. మిత్రాణాం
ప్రోత్సాహోఽపి.

సంస్కృత భాషా పరిచయాభిలాషిణాం సులభ గ్రాహ్యయ, బాలానాం
సుఖావగాహనాయ యథాశక్తి సరలశైల్యా రచితమిదమ్. మమాభిలాషానుగుణ్యం
యది స్పందనా లభ్యతే చేత్, ఆనంద ఏవ.

అస్య కావ్యస్య ముద్రణార్థం ఆర్థిక సాహాయ్యం దత్తవతే శ్రీ తిరుపతి -
తిరుమల దేవస్థానం, తిరుపత్యై కృతజ్ఞతాభివందనాని.

అస్య కావ్యస్య ముద్రాపణ విషయే భారం స్వీకృత్య మనోహర రూపేణ
నిర్మాతం సర్వథా సహకారం, మార్గదర్శకత్వం దత్తవద్భ్యః గురుభ్యః, ఆత్మీయేభ్యః
డా॥ తిప్పాభట్ల రామకృష్ణమూర్తి మహోదయేభ్యః కృతజ్ఞతాపూర్వక నమాంసి.

కావ్యాలాపాంశ్చన వర్ణయేత్.
మహానుభావాః బహవః
తేభ్యః నమాంసి భూయాంసి।

ఇత్థం
ఆశీరాకాంక్షీ,
పి.పట్టాభిరామారావః.

డా॥ ముళ్లపూడి జయ సీతారామశాస్త్రి. ఎమ్. ఎ. పి. హెచ్. డి.,
 రీడరు, తెలుగు విభాగము
 వి.కె. ఆర్. కళాశాల
 బుద్ధవరం.

శ్రీ బాలకృష్ణ చరితం అను సంస్కృత పద్య కావ్యాన్ని మిత్రులు శ్రీ పట్టాభిరామారావు గారు రచించిరని తెలిసి ఆనందించాను. సంస్కృతంలో ఒక కావ్యము వెలుగు మాచుటే కష్టముగా ఉన్న రోజులివి. జీర్ణమంగే సుభాషితమ్ అన్నట్లు విద్యావైదుష్యములు కలవారు కూడా నిర్దిష్టులగు చున్నారు. ప్రోత్సాహకులు కరువగుటతో వచ్చిన నిరుత్సాహమిది. ఈ నిరుత్సాహమును పాఠద్రోలి కర్తవ్యేవాధికారస్తే అని మనస్సును సమాధాన మిచ్చుకుని ఈ కావ్యరచనకు కవి పూనుకొన్నారు. మరో విధంగా చెప్పవలెనంటే కవిలో ఉద్బుద్ధమయ్యే ప్రతిభ ఆపుదామన్నను ఆగదు. ఆ కావ్యము - ఆరచన - వచ్చి తీరును.

పేరి వేంకటేశ్వర శాస్త్రిగారు సంస్కృతంలో మహాపండితులు. వారెన్నో రచనలు చేసిరి. అందొకటి శ్రీ కృష్ణ చరిత మనునది. ఇది గద్యకావ్యము. వచన రూపముగా విద్యార్థులకు భాషాపాటవమును, వాక్యనిర్మాణ ధోరణులను, శ్రీ కృష్ణ లీలావిశేషములను అమాహాన కల్పించుటకు శ్రీ శాస్త్రిగారు ఈ రచన చేసిరి. అది ఆప్రయోజనములను సాధించినది కూడా. శాస్త్రిగారి వాగ్యైభవమునకు, ప్రాధీమకు ముచ్చట పడిన శ్రీ పట్టాభిరామారావు గారు దానిని సంస్కృతపద్యకావ్యముగా ఇప్పుడు రూపొందించినారు.

కంసవధ, సాందీపని వద్ద విద్యాభ్యాసము వరకు గల బాలకృష్ణుని లీలా విలాస వర్ణన మీ కావ్య మందలి యితివృత్తము. సందర్భోచితమైన వృత్తములతో, నాతి దీర్ఘములైన వర్ణనలతో, కథానుకూలమైన శబ్దవిన్యాసములతో, అలంకారములతో సాగసుగా వెలుపడిన రచన యిది. మాతృకానుకూలమైన రచనము కనుక. అవతారికా భాగమును తగ్గించి -

ద్వాపరాస్తే పురా ధూర్జైః దనుజాంశసముద్భవైః
 కంస సాల్వ జరాసంధ చైద్యాదిభిరధార్మికైః అని సూటిగా కథాంశములోనికి ఈ కవి ప్రవేశించినారు.

యత్రయత్ర యదానర్థః క్రియతే దుర్తునైర్తువమ్
 తత్ర తత్ర తదావిష్ణుః స్వేచ్ఛయావతరిష్యతి (8)

అను శ్లోకము యదాయదాహిధర్మస్య..... అను గీతావచనమును చిత్తమునకు తెచ్చుచున్నది. స్వతంత్ర రచన అనియే అనించును.

ఈ వర్ణన వర్ణనమును చూడండి-
 ప్రావృణ్ణీల పయోధరైర్జనరవైర్వాస్తం రరాజామ్బరం
 దీర్ఘభా ఘన ఘర్షణేన జనితా విద్యుల్లతా దీప్యతే.
 నాట్యం మత్తమయూరసంఘవిహితం హ్యేకృష్యతే మానసం
 గోత్రాయై సలిలం దదాతి జలదః ప్రీత్యాధమన్యాత్మనా. (199)

ఏ వాక్యమున కావాక్యము ప్రసాదనుండరముగా, ప్రకృతి సుభగముగా సాగిన ఈ విధమైన పద్యాలు ఈ కవి రచనా సౌందర్యమును నిరూపింప గలవు. ఈ జాళ్లవాన పద్యము కూడా పాఠకుల మనస్సు నాకట్టుకో గలదు-

ఇంద్రాజ్ఞామనుస్మత్య మేఘనివహో భీలావహ్నిర్భద్రవైః
 విద్యుద్దీపితకాంతిపుంజ చకితం సర్వాత్మనా గోకులం. (241)

శార్దూలాది వృత్తములను ఇట్లు నడిపింప గల ఈ కవి-
 కస్తూరికా తిలక రంజిత ఫాలభాగః
 నాసాగ్రవర్తి నవమౌక్తిక రమ్యవక్తః.
 కర్ణాంతలంబి మణికుండల దీప్తగండః
 వక్షస్థలార్చిత మనోహర కౌస్తుభాంగః. (258)

అను చిన్న పద్యములో శ్రీ కృష్ణసాక్షాత్కారమును కలిగింపగలరు. కస్తూరి తిలకం లలాట..... అను లీలాశుకుని మనోహర వచనములను స్మరణకు తెచ్చే చక్కని కవిత యిది.

రాసక్రీడా వర్ణనములో -
 ----- ఏకః కృష్ణో బహువిధతయా రూపమాస్థాయ పృథ్వం
 దాత్మారామో విహరతి వనే రాస విన్యాస కేళ్యామ్. (262)

అద్భుత వాక్యము ఈ కవికి గల విషయాభిజ్ఞతను స్పష్టపరుచును. ఆత్మారామోఽప్యరీ రమల్ అను శ్రీ మద్భాగవత గతమైన వాక్యము శ్రీ కృష్ణ తత్త్వమును వ్యాఖ్యానించుటలో మార్గోపదేశకమైనది. ఆత్మారామ పదమందలి విశిష్టార్థమును గమనించిన వారు కనుక ఈ కవి దానిని పద్యమున బిగించి కావ్యగౌరమును పెంపొందించినారు.

----- భజన్తి యే మాం మయి దత్తచిత్తైః
 అవశ్య మాన్వ పదం లభేరన్ (224) మొదలగు భగవదుపదేశ వాక్యాలు ఇందు పాఠకులకు అడుగడుగునా భక్తి భావోద్బోధకములుగా దర్శన మిచ్చును.

సంస్కృత పాఠ్య ప్రణాళికలో భాషాప్రరోచన కల్పించుటకు. భక్తి - సంస్కృతీ సంబోధనమునకు, ఈ విధమైన కావ్యములను చేర్చినచో సంస్కృత విద్యార్థి లోకమునకు మహోపకారము కాగలదు.

మిత్రులు శ్రీ పట్టాభిరామారావు గారు ఆధునిక సంస్కృత సాహిత్యానికి అందించిన పూజాకుసుమంగా ఈ కావ్యాన్ని గౌరవిద్దము.

20-10-01
విజయవాడ.

ఇల్లు
సుధీ విధేయుడు
సం॥ ముళ్లపూడి జయసీతారామ శాస్త్రి

శ్రీ బాలకృష్ణ చరితం
నవ నవనీత సంగుంఘితం
శ్రుతి సౌభాగ్యమాధుర్య
శైలి విన్యాస దర్శనమ్
ఇత్తమ్
శ్రీమత్పరాశ్వరపు వేంకటేశ్వర సాహు
విశ్రాంత సంస్కృతోపన్యసకః
శ్రీకాకులమ్.

పరామర్శ:

సుహృద్వరేణ పట్టాభిరామారావ్ నామధేయేన విరచితః శ్రీ బాలకృష్ణచరితనామకః గ్రంథః సాదరం సానందం చ పఠితః యస్మిహేతుర్చుభూష. ఇతఃపూర్వముపి మిత్రేణానేన అభిజ్ఞాన శాకుంతల నాటక కథా శ్రవ్య కావ్య త్వేన రూపాంతరీకృతా సహృదయానాం మనః పఠితోషాయ ఆసీత్. పునరపి అవిరళకృషి కర్తా అనేన బాలకృష్ణస్య కథా శ్రవ్యకావ్యరూపేణ విరచితా విద్యత్కరానలంకరీతి సాంప్రతమ్. ఏతత్ కావ్య నిర్మాణే గద్యరూపేణ విద్యమానం శ్రీ కృష్ణచరితం మూలహేతురస్తి.

భాషాంతరేషు ఆంగ్లాదిషు కోఽవ్యస్తి సంప్రదాయః మహాగ్రంథానాం మహాకవి విరచితానాం సులభతరయా శైల్యా న్యూనీకృత స్వరూపేణ చ పునర్లేఖనరూపః. అత ఏవ బహువః అవిదిత సంస్కృతభాషాః ఉన్నతపదవిషు విరాజమానాః అపి సంస్కృత పండితాన్ పృచ్ఛన్తి కిం భవద్విః రామాయణాది మూలగ్రంథా ఏవ పఠితా? ఇతి ఓమితి సమాధానే చ విస్మితా భవంతి. తే పునర్నజానన్తి యత్ ప్రాయశః సంస్కృతజ్ఞాః మూలగ్రంథపఠనే ఏవ సముత్సుకా భవన్తితి.

తథాపి అక్షిప్తయా గత్యా తాదృశ మహాగ్రంథపఠచయార్థం కేచన పండితాః తాన్ యథానుకూలం యథాశక్తి చ రూపాంతరీకుర్యంతి. తాదృశేషు గ్రంథేషు పేరివేంకట శాస్త్రిభిః గద్యరూపేణ విరచితం శ్రీ కృష్ణచరిత మన్యతమమ్. వ్యాసవిరచితస్య శ్రీ మద్భాగవతాంతర్గతస్య శ్రీ కృష్ణ చరితస్య తత్రాపి బాల్యకాల సంబంధినః వచనీకరణ రూపమిదమ్. అత్రాయం విశేషః పునః తస్యైవ వచనగ్రంథస్య పద్యకృతిః అనేన కవినాకృతా ఇతి. మహా గ్రంథరూపాంతరీకరణే యదభిలిష్యతే పఠన పాఠన సౌలభ్య ముల్పధీభిరపి అధిగమ్యమానత్వం చ తదత్ర నర్వాత్మనా అన్యసారి. నన్నివేశమేకం పఠిశీలయామః.

యశోదయా శ్రీ కృష్ణస్య బంధములూఖలే కృతమ్. తస్య దుర్లలితత్వనివారణార్థమ్. తస్మిన్ సందర్భే వ్యాసమహర్షిభిః పంచశ్లోకాః విరచితాః-

ఏకదా గృహదాసీషు యశోదా నందగోహినీ
కర్మాంతరనియుక్తాసు నిర్మమన్త స్వయం దధి.
యాని యానీహ గీతాని తద్బాల చరితాని చ
దధి నిర్మన్తనే కాలే స్మరన్తి తాన్యగాయత.
శౌమం వాసః పృథు కటి తలే బిభ్రతీ సూత్రనర్దం
పుత్రస్నేహా స్ఫుతకుచయుగం జాతకం పంచ సుభూః
రజ్జ్యకర్ష శ్రమభుజచలత్ కంకణౌ కుండలే చ

స్వస్వం వక్షం కబరవిగళ న్మాలతీ నిర్మమన్.
 తాం స్తన్యకామ ఆసాద్య మధ్మన్తీం జననీం హరిః
 గృహీత్వా దధి మన్తానం న్యషేధ త్రితి మావహాన్.
 తమంక మారూఢ ముపాసయత్ స్తనం
 స్నేహస్సుతం సస్మిత మీక్షతీ ముఖమ్
 అత్సప్త ముత్సృజ్య జవేన సా యయా
 వ్యుత్సృజ్యమానే పయసి త్వధిశ్రితే.

శ్రీమద్భాగవతమ్ 10:9:1-5

అస్మిన్ గ్రంథే చతుర్వింశతిశ్చ శ్లోకైః సః సన్నివేశః నిరవధ్ధి. యథాచః -
 అధైకదా యశోదా సా గాయన్తీ కృష్ణఫేలనమ్
 స్వీకృత్య దధిభాండాని నిర్మమన్త దధి స్వయమ్. 1
 అత్రాంతరే సమాగత్య స్తన్యకామో హరిస్తదా
 మన్తనే వ్యాప్సృతా మంబాం న్యషేధతాం హి మన్తవాలి. 2
 బాలమంకే సమారోప్య పాయయన్తీ స్తనం ముదా
 పశ్యన్తీ చ స్థితా తస్య సస్మితం ముఖపంకజమ్. 3
 అగ్నిష్ఠితం పయోభాండం తదావ శ్రవణాయ సా
 అవరోప్య సుతం శీఘ్రమంకా ద్యాతా ససంభ్రమమ్. 4

అత్ర సన్నివేశే వ్యాసకృతం మంధనకాలయశోద్ధాస్తి వర్ణనం సర్వాత్మనా పరిత్యక్తం. శిష్టం పునః శ్లోకచతుష్టయ మనుష్టమ్ శ్లోకరూపం తేనైవ ఛందసా పునర్విరచితమ్. యశోదయా స్వయమేవ దధిమథనే కారణముక్తం మహర్షిణా గృహదాసీషు కర్మాంతర నియుక్తాస్వీతి. తదత్ర గ్రంథే వాచ్యరూపేణ నోక్తమ్. అర్థశక్తి మూలవస్తు ధ్వనిమార్గేణ తత్సాధనీయమ్. అవశిష్టః సర్వోఽపి భావః యథాతథ మనూక్తః కింతు సరలతరయా గత్యా. కవిత్యస్య ఏతాదృశత్వాదేవ అత్ర సన్నివేశే కళన విశిష్టః అంశః పరిత్యక్తః. వ్యాసలేఖనే చతుర్దే శ్లోకే దధిమన్తానం న్యషేధత్ ప్రీతివహావహాన్ ఇత్యస్తి భావః. అయమేవ భావః అత్ర విశిష్య పరిగణనీయః మాతృసుతసంబంధశైశ్చ ప్రతిపాద్య విశేషతః యశోదాకృష్ణయోర్బుధ్యే విద్యమానః. ప్రస్తుతగ్రంథే స విశేషః అద్భుత్యతాం గతః. ధ్వని మార్గేణాపి సాధయితుం అశక్యః. త్రకారణం మూలభూతం గద్య కావ్యం వ్యాసాత్ ఏషా పద్యకృతిర్యా.

కృపిచత్ర గ్రంథే కవినా ఛందస్వీకారే వైవిధ్యమపి చర్చితమ్. గోపికావస్ర్రావహారణ సన్నివేశః మూలే భాగవతే త్రయస్త్రింశత్ శ్లోక రూపవర్ణితః అత్ర గ్రంథే పునః సప్తభిరేవ శ్లోకైః షడ్వి శ్కారూపవిక్రీడితైః ఏకేన ఉపహతిపద్యేన చ వర్ణితః శ్లోక మేకం విదాం కుర్వస్తు -

శ్రుత్వా తద్వచనం కరేణ సుకరం మర్మాంగ మాచ్ఛాద్య తాః
 అన్యేనాచ్యుతమంగనాః ప్రణమితా శ్చానర్పురుత్పీర్తనైః
 యుష్మాభిర్జలమజ్జనం కృతమఘం చాన్యం హారేర్వందనం
 తత్ప్రావద్యయ నాశనాయ కురత ప్రోద్ధాహుభి ర్వందనమ్.

అస్మిన్ శ్లోకే గోపికా సమాచరితం దోషద్వయం శ్రీ కృష్ణనిరూపితం తన్నివారణోపాయశ్చ తేనైవ సూచితః అస్తి. వస్తుతస్తు గోపికాభిః కరేణైకేన శ్రీ కృష్ణ వందనమాచరితమితి తద్గతదోషః కింతు సః అస్మిన్ శ్లోకే సుష్టు న ప్రతిపాదితః అపితు ప్రోద్ధాహుభిరితి పదయోగేన ధ్వనితః. ధ్వని మార్గస్య ఆత్యంతిక ప్రాధాన్యేఽపి పదాత్పద్యలేషు విషయస్య వాచో విధేయత్వమేవ ఆదరణీయమ్.

కవేరస్య మాతృభాషా ఆంధ్రభాషా అతస్తత్రతత్ర భావప్రకటనే ఆంధ్రభాషా సంప్రదాయాః దరీదృశ్యన్తే. యద్యపి సంస్కృతరచనాయా మాంధ్రభాషా సంప్రదాయః అపాలనీయాః తథాపి భాషా విస్తృతేః సాహిత్యవ్యాప్యతేశ్చ తస్యకారణత్వాత్ తత్ భూషణాయైవేతి సంభావనీయమ్. పశ్యస్తు -

ఏకా కాచన చుంబితేవ పిబతి స్వీయాధరం లీలయా
 ఏకా కాచన పీడితేష కుచయోః భాగ్యం తయో స్థాితచ
 ఏకా కాచన సంగతేవ సురతే సౌఖ్యేన సంజల్పతే
 ఏవం రాసవిలాస సౌఖ్యమతులం గోపీజనైర్వ్యావృతే.

అన్య కవితా అక్లిష్టా, శయ్యా సౌభాగ్య విలసితా చ అన్వయ కాఠిన్య కల్పనాదికః ప్రాధః కవితా మార్గః అత్రగంధే న దృశ్యతే. ప్రయోగ విషయేఽపి ప్రాయశః ద్రాక్షాపాక ఏవ సంకల్పితః. గచ్ఛతా కాలేన ఏతదీయా కవితారీతిః మనోహరతరా స్యాదితి ఆశాసే. అగచ్ఛన్ వైసతేయోఽపి షదమేకం న గచ్ఛతి.

ఇష్టం,
 సూరం శ్రీనివాసులు.

తిమ్మసముద్రం,
 14-10-01.

సాహిత్యశిరోమణి
 డా॥ సూరం శ్రీనివాసులు. ఎమ్. ఎ. డి. బి. డి. ౧౯౬౬
 ప్రెస్విపాల్
 ఎస్. జి. వి. సంస్కృత కళాశాల
 తిమ్మసముద్రం.

పురాణమిత్యేవ న సాధు..... ఇతి కాలిదాసోక్తిః ఉత్పత్స్యతే మమ హి
కోఽపి. కవ్యంత రోక్తిః కావ్యం యశస ఇత్యాది విమర్శకోక్తిః

కావ్యాని గ్రంథాశ్చ యది ఓజోగుణ భూయిష్టా భవన్తి, గౌడీమార్గానుయాయినో
యది స్యుస్త్వర్ణి సంస్కృతేభాష్యమాణ దశాష్టితేఽస్మిన్ననాదరతా స్యాదుత పాఠకా
దూరస్థా వా భవేయు రితి నిష్కృష్టమ్.

యథా విద్యానాథాన్తంభట్టాదయో మహాన్తః విద్వాంసోఽపి సుఖావగత్త్యై
(సుఖబోధాయ) శాస్త్రాణ్యపి కావ్యరీత్యా నిర్మాయ సంస్కృత వ రివస్యామకుర్వం
సదాస్మన్మిత్రం రామారావు మహోదయోఽపి శ్రీ బాలకృష్ణచరితమిత్యేనం పాఠకానాం
శ్రీమద్భాగవత పిపఠిషా బుద్ధ్యై కృతవానితి నిశ్చప్రచమ్.

సాగ్నిర్భా శమీవ అవతరద్ది దేవక్యాం ప్రాచ్యాం దిశి శశీవ, గోవస్తే
మోహనాశాయ, తథా దైత్యనాశాయ మంగళమ్, తథా రాసక్రీడాసు ఇత్యేవ మనేకేషు -
భాగవతమార్మికా విశేషాః అంతరాజన్తే.

అనుష్టుపోఽపి శార్దూల విక్రీడనే పదపాదప్రాధిమా మహతీ దృశ్యతే (199
పద్యం) సమాసఘటనా (381) ప్రార్థనా సందర్భేషు (209) సంభాషణా మధురిమ
(204) వర్ణనా సౌకుమార్యమ్ (356, 381) హృదయ స్పర్శి భవతి.

ఏవ మనేకాని శ్రీ రామారావు మహాశయేన యది బ్రాహ్మ్యపాయనాని
భవేయుస్తదా స్మృద్భానాం మహత్వై తుష్ట్యయేతి కృత్యాశమ్.

25-901

ఇత్తం

తెనాలి.

మైలవరపు శ్రీనివాసరావః

భాషాప్రవీణ

డా॥ మైలవరపు శ్రీనివాసరావు. ఎమ్. ఎ., పి. హెచ్. డి.,

ప్రిన్సిపాల్

కె. ఎల్. ఎన్. సంస్కృత కళాశాల

తెనాలి.

విషయసూచకః

క్రమసంఖ్య	విషయః	పుట
1.	ప్రారాధనా	1
2.	విష్ణుసందర్శనం	2
3.	దేవకీ పరిణయః	4
4.	నారదాగమః	8
5.	కంసదుష్కృత్యాని	9
6.	కృష్ణజననమ్	11
7.	పూర్వవృత్తాన్తః	12
8.	గోకులగమనమ్	15
9.	భృత్యనిపేదనమ్	16
10.	మాయాశిశువచాంసి	17
11.	సచివమన్త్రణమ్	19
12.	పుత్రోత్సవమ్	20
13.	నందవసుదేవ సమాగమః	21
14.	పూతనాసంహారః	22
15.	శకట భంజనమ్	24
16.	తృణావర్తహననమ్	25
17.	గర్భాగమః, నామకరణంచ	27
18.	కృష్ణచేష్టాకథనమ్	29
19.	విశ్వదర్శనమ్	30
20.	గుహ్యకళాపవిమోచనమ్	31
21.	బృందావనగమనమ్	36
22.	గోవత్సరూపహననమ్	36
23.	బ్రహ్మణఃగర్భభంగః	39

క్రమసంఖ్య	విషయం	పుట
24.	ధేనుకాసురవధః	41
25.	కాలియమర్దనమ్	42
26.	ప్రలాంబాసుర వధః	45
27.	దవాగ్నిపానమ్	47
28.	ప్రావృద్, శరద్, హేమంత వర్షనమ్	48
29.	వస్త్రాపహరణమ్	51
30.	విప్రకాంతా కథా	53
31.	ఇంద్రగర్వభంగః	57
32.	నందాపహరణమ్	62
33.	రాసక్రీడాః	63
34.	సుదర్శన వృత్తాంతః	66
35.	శంఖచూడ హాననమ్	68
36.	అరిష్టవధః	69
37.	నారదాగమః	70
38.	సచివమంత్రణమ్	72
39.	కేశిహాననమ్	75
40.	నారదాగమః	76
41.	అక్రూరాగమః	78
42.	మధురాగమనమ్	80
43.	పురప్రవేశః	82
44.	సురూప ప్రదానమ్	84
45.	కంసస్య ప్రవేశః	87
46.	మల్లాంగణప్రవేశః	87
47.	చాణూరముష్టిక హాననమ్	89
48.	కంసవధః	91
49.	విద్యాభ్యాసః, గురుదక్షిణా	95
50.	మంగలమ్	97

శ్రీ బాలకృష్ణ చరిత్రమ్

ప్రార్థనా

శ్రీవేంకటేశ! కరుణాకర! దివ్యమూర్తే
భక్తాయ పాదకమలార్చన తత్పరాయ
శ్రీ బాలకృష్ణ చరిత గ్రంథనోత్సుకాయ
శక్తిం ప్రదాయ సతతం కురు రక్షణం మే. 1

చరితం బాలకృష్ణస్య
కర్తుకామస్య వాచిమే
విద్యాధిదేవతే వాణి!
ప్రసన్నా భవ సర్వదా. 2

వస్త్రేఽహం గిరిజా సూనుం
సర్వవిఘ్నాపహారిణం
చరితం బాలకృష్ణస్య
రచనే శక్తిదాయకమ్. 3

-: విష్ణుసందర్శనమ్ :-

ద్వాపరాస్తే పురా ధూరైః
దనుజాంశ సముద్భవైః
కంససాల్వజరాసన్త
చైద్యాదిభిరధార్మికైః. 1

దుష్టచిత్తైర్మదోన్మత్తై
ర్పీడితా హి వసున్తరా
జగామ సదనం ధాతు
ర్విషణ్ణవదనా సతీ. 2

ఆగతాం సాశ్రునయనాం
విలోక్య చతురానసః
జ్ఞాత్వా తదీయ బాధాం చ
సస్మార గిరిశం సురాన్. 3

సంగమ్య విబుధాస్సర్వై
చిన్తయామాసు రాపదః
క్షీరాబ్ధి మథ జగ్ముస్తే
విష్ణవే వినివేదితుమ్. 4

రమయా సేవితం విష్ణుం
శేషతల్పాధిశాయినం
దృష్ట్వా పురుషసూక్తేన
తుష్టువుః పురుషోత్తమమ్. 5

తదాఽశరీరిణీం వాణీం
శుశ్రావ గగనే విధిః
సంతుష్టహృదయో భూమిం
నిలింపాం శ్చేదముక్తవాన్. 6

ప్రాగేవ జ్ఞాతవిషయ
శ్చక్రపాణి ర్మహాభుజః
సమున్మూలయితుం దుష్టాన్
నిశ్చికాయ మహాజసా. 7

యత్ర యత్ర యదాఽనర్థః
క్రియతే దుర్జనై ర్భవం
తత్ర తత్ర తదా విష్ణుః
స్వేచ్ఛయాఽవతరిష్యతి. 8

భూతలే వసుదేవస్య
మమార ఇతి విశ్వపాః
శేషస్తదగ్రజస్తత్ర
యదుష్టవతరిష్యతః 9

విష్ణుమాయాఽపి కార్యార్థం
తదంశేన జనిష్యతి
యూయం యదుషు జాయేధ్వం
సత్రీకాః దుష్టశిక్షణే. 10

ఇత్యేవ మాదిశ్య సురాన్విధాతా
స సాన్వయామాస ధరాం ప్రపన్నాం
దిదృక్షవో భావిని కృష్ణలీలాః
హృష్టాంతరక్లాః ప్రయయుశ్చసర్వే. 11

-: దేవకీపరిణయః :-

ఆసీత్పురా మహీపాలః
ఆహుకో యదువంశజః
ద్వాదేవకో గ్రసేనా చ
సుతౌ తస్య బభూవతుః. 12

దేవక్యాద్యా స్సుతా స్సప్త
బభూవుః దేవకస్య హి
తథైవ చో గ్రసేనస్య
కంసాది నవ సూనవః. 13

రాజ్ఞశ్చ దేవమీధస్య
కున్త్యాద్యాః పశ్చిదారికాః
సంఖ్యయైకాదశాఽభూవన్
వసుదేవాది దారకాః. 14

మాధురాన్ శూరసేనాంశ్చ
శూరసేన ఇతి ప్రభుః
మధురాం రాజధానీం చ
కృత్వాఽయం పర్యపాలయత్. 15

తత్రైవ వసతిం చక్రే
వసుదేవాఖ్య యాదవః
జాయా యదపతే స్తస్య
రోహిణీ రమణీ మణీ. 16

ప్రీత్యా చ వసుదేవస్త్వాం
దేవకీం పరిణీతవాన్
కంసస్త్వా భగినీభావౌ
దృష్ట్వా మోద మవాప సః. 17

వస్తు వాహన హస్త్యశ్వాన్
పుత్రై దత్వా చ దేవకః
భర్తృగేహం సహర్షం చ
ప్రేషయామాస దేవకీమ్. 18

కంసోఽపి భగినీప్రిత్యా
రథమారుహ్య వాజినాం
కరేణ ప్రగ్రహాన్ ధృత్వా
చోదయామాస వాహనమ్. 19

గచ్ఛత్సు తేషు మధ్యే చ
మార్గే స్వీకృతప్రగ్రహం
నిర్దేహా వాగ్దమాహూయ
కంస మేవం జగాద చ. 20

అవేహి దుష్ట! రే కంస!
యా త్వం నయసి సాదరం
తస్యా స్తదష్టమో గర్భః
త్వా మవశ్యం హనిష్యతి 21

తచ్ఛ్రుత్వా నష్టరాగస్సన్
ధృతాసి స్సహసా తదా
కేశపాశేన కర్షన్ తాం
దేవకీం హన్తుముద్యతః. 22

దూయమానమనా(ః) భర్తా
వసుదేవో భయాకులః
తస్మాన్మోచయితుం పత్నీం
కంసాయేదం న్యవేదయత్. 23

మహాభాగ! విపత్తిస్తే
ప్రసూతేః గదితా భలు
నవో ధా మబలాం హత్వా
త్వయాత్ర కిము సాధ్యతే. 24

జాతం జాతమపత్యం తే
దాస్యామ్యువితథం శపే
కృపయా మోచయైనాం త్వం
దుష్కుత్యాద్విరమేతి చ. 25

తస్య వాచం సమాకర్ష్య
హననాద్విరరామ సః
నియతేర్థి బలీయస్తాత్
సర్వస్తా మనువర్తతే. 26

వసుదేవోఽథ దేవక్యా
మృత్యుహస్తాద్విముక్తయా
జగామ సహసా గేహం
సాన్త్వయన్ దుఃఖితాం బహు. 27

కాలే గతే చ కస్మింశ్చిత్
దినే బాలమసూత సా
జాతం కృచ్ఛ్రేణ కంసాయ
దదౌ తస్మై పితా శిశుమ్. 28

దృష్ట్వా సత్యే స్థితం కంఠః
 ప్రాహ్లావం భగినీపతిం
 అష్టమాత్మలు మే మృత్యుః
 గృహాణైసం శిశుం భవాన్. 29

వసుదేవ స్తదా కర్ణ్య
 స్వభాగ్యం బహుధా స్మరన్
 సంతుష్టస్సుతమాదాయ
 స యయా నిజమన్దిరమ్. 30

-: నారదాగమనమ్: -

అథైకదా త్రికాలజ్ఞః
 కంఠమాసాద్య నారదః
 పాపిష్ఠం కుశలం పృష్ట్వా
 ప్రసంగాదిదముక్తవాన్. 31

వృష్టింశ్చ వసుదేవాదీన్
 దేవక్యాద్యా యదుశ్రీయః
 నందాదీనోపవీరాం శ్చ
 విద్ధి దేవాంశ సంభవాన్. 32

యే చ త్వామనువర్తన్తే
 జ్ఞాతయో మిత్ర బాంధవాః
 సర్వాంశ్చ తాన్విజానీహి
 దనుజాంశ సముద్భవాన్. 33

కాలనేమిర్మహాదైత్యః
 త్వమాసీర్గతజన్మని
 విష్ణునా ఘాతితస్తస్మై
 న్నిత్యుక్త్యా గతవాన్ కృతీ. 34

-: కంఠస్య దుష్కృత్యాని: -

క్రుద్ధస్తదా తదాకర్ణ్య
 కంఠో రోషేణ దేవకీం
 వసుదేవం సమాకృప్య
 కారాగేహి బబన్ధ సః. 35

జఘాన క్రూరకర్మా సః
 జాతం జాతం సుతం తయోః
 బబంధ పితరం చాపి
 బుభుజే శూరమాధురాన్. 36

చాణూర ముష్టికాద్వైస్యః
పీడయామాస యాదవాన్
అవసన్ గుప్త దేశేషు
తద్భితా శ్చ యదుత్రియః. 37

రోహిణీ కంసభీతా చ
నన్దపత్న్యా యశోదయా
ఉవాస గోపకాన్తేవ
గోకులే నన్దమన్దిరే. 38

హతేషు షట్సు పుత్రేషు
కంస నిత్రింస ధారయా
శేషాఖ్యం సప్తమం ధామ
దధా గర్భే చ దేవకీ. 39

మాధవేన సమాదిష్టా
యోగమాయా హి ధామ తత్
నిష్కృప్య జరరాత్తస్యాః
రోహిణ్యాం న్యక్షిపత్తతః. 40

హిరాశ్చ దేవకీ గర్భ
స్రంసితశ్చేతి చుక్రుశుః
సాద్భుతా మోహితాస్సర్వే
బ్రతుము ర్విష్ణుమాయయా. 41

అసూత రోహిణీ కాలే
పుత్రమానన్దదాయకం
నన్దాదిభిర్మహా భాగా
సానన్దైరభినన్దితా. 42

- : కృష్ణజననమ్ : -

విష్ణుంశస్తు తదా గర్భే
దేవక్యాః ప్రవివేశ హి
దేవకీ నితరాం రేజే
సాగ్ని గర్భా శమీవ సా. 43

తతో విష్ణుః ప్రసన్నాసు
దిక్షు కాలే శుభావహే
కృష్ణపక్షే నభోమాసే
నిశాయా మష్టమీ తిథౌ 44

కృష్ణపక్షే నభోమాసే
నిశాయా మష్టమీ తిథౌ
అవాతరద్ధి దేవక్యాం
ప్రాచ్యాం దిశి శశీవ సః. 45

శంఖ చక్రాది సంయుక్తం
బాలం శ్రీవత్సలాంఘనం
పీతాంబరం చతుర్బాహుం
మూలి కుండల ధారిణమ్. 46

విస్మయోత్పల్లనేత్రస్సన్
వసుదేవ స్సమీక్ష్య తం
సాజాత్స భగవాన్విష్ణుః
లేభే జన్మ గృహే మమ. 47

ఇత్యేవం మనసా కృత్వా
తుష్టావ బహుధా హరిం
హానిం కంసాద్ధరేస్తత్ర
దేవకీ చ వ్యజ్ఞిపత్. 48

- : పూర్వవృత్తాంతః :-

ఆకులౌ పితరౌ దృష్ట్వా
ధైర్యమాకల్ప్య భీతయోః
ప్రాప్తావం భగవాన్విష్ణుః
జన్మబంధం తయోస్తదా. 49

హేమాతః! పూర్వ సర్గే త్వం
ప్యశ్చి రాసీస్తథైవ చ.
పితా చ వసుదేవోఽపి
సుతపాఖ్యః ప్రజాపతిః. 50

బ్రహ్మణా చ సమాదిష్టా
ప్రజాసర్గే యువాం తదా
దివ్యవర్షసహస్రాణి
మాం ప్రతి తేపథుస్తపః. 51

ఆగతం మాం తదావీక్ష్య
యువయోర్వరదిత్సయా
అనపత్యో యువాం భ్రాంత్యా
వవ్రాథే మాదృశం సుతమ్. 52

వరదోఽహం తథేత్యుక్త్వా
యువయోర్వన్మలభివాన్
ప్యశ్చిగర్భ ఇతి ఖ్యాతః
సూనురాసం ముదే చ వామ్. 53

అనంతరం ద్వితీయేఽపి
యువామదితికశ్యపౌ
ఉపేంద్ర ఇతి జాతోఽహం
నామ్నా వామన ఇత్యపి. 54

దేవకీ వసుదేవాఖ్యో
తాపేవాద్య బభూవతుః
వాం ప్రీతయే సుతోఽభూవం
దుష్టసంహార సిద్ధయే. 55

మయేదం దర్శితం రూపం
ప్రాగ్జన్మ స్మరణాయ తే
అన్యథా మద్భవం జ్ఞానం
జాయేత యువయోర్మహి. 56

యది కంసాద్భయం తర్లి
నయ మాం గోకులం పితః
యశోదాయాం భవాం బాలాం
మన్మాయాం ద్రుతమానయ. 57

ద్వారాణ్యపి చ సర్వాణి
భవేయు ర్వివృతాని చ
దుస్తరా యుమునా చాపి
నూనం సుప్రతరా భవేత్. 58

ఇత్యేవం జన్మసంబంధం
విధేయ ముపదిశ్య చ
పిత్రోస్సమ్మృశ్యతోరేవ
శిశురూప మవాప సః. 59

-: గోకులగమనమ్ :-

వసుదేవస్తదా శీఘ్రం
ఉత్తానశయమచ్యుతం
నిక్షిప్య కరయోర్మధ్యే
ప్రతస్థే గోకులం ప్రతి. 60

తదైవ తాని సర్వాణి
ద్వారాణి వివృతాని చ
పౌరాశ్చ మాయయా విష్ణో
రభూవన్మోహితాస్తదా. 61

ఉపాంశు గర్జితైర్మేఘైః
వవర్ష జలముద్భుతం
అనన్తశ్శిశుమాచ్ఛాద్య
ఫణైర్వారి న్యవారయత్. 62

ప్రవృద్ధా సాపి యమునా
ద్విధా భూత్వా స్వయం తదా
దదౌ హి సుగమం మార్గం
ఆత్మీయేవ రమాపతేః. 63

వసుదేవోఽథ నన్దస్య
 గేహం గత్వా శనైశ్శనైః
 జనేషుతత్ర సుప్తేషు
 శయ్యాగార మగాచ్చ సః. 64

యశోదాం నిద్రితాం జ్ఞాత్వా
 శాయయిత్వా హరిం శనైః
 గృహీత్వా పుత్రికాం మాయాం
 స ప్రత్యాగతవాన్ పురీమ్. 65

ఆగత్య భవనం శీఘ్రం
 యథాస్యాచ్చ తథా సుతాం
 న్యక్షిపచ్చయనే పత్న్యాః
 హరే రాదేశ పాలకః. 66

--: భృత్యనివేదనమ్ :-

సుప్తోత్థితా భటాస్తత్ర
 శ్రుత్వా చ శిశురోదనం
 ఉపేత్య సహసా కంసం
 ప్రసూతిం చ న్యవేదయన్. 67

నిశమ్య వికలః కంసః
 ప్రస్థలంశ్చ పదేపదే
 సూతికా గృహ మాసాద్య
 హస్తుముద్యుక్తవాన్ శిశుమ్. 68

బాహుభ్యాం తరసా బాలా
 ముపగూహ్య చ దేవకీ
 యయాచే బహుధా దీనా
 కంసం చ హననోద్యతమ్. 69

తథాఽపి నిష్ఠురః కంసః
 హస్తాదాకృప్య బాలికాం
 గృహీత్వా పాదయోస్తాం తు
 భూతలే న్యక్షిపద్ధృఢమ్. 70

--: మాయాశిశువచః :-

సద్య ఏవ శిశుర్యాయా
 రత్నాభరణ భూషితా
 సాయుధాష్ట భుజా దేవీ
 భూత్వాఽకాశే హ్యవాతరత్. 71

విహ్వలం చపలం కంసం
 దృష్ట్వా దేవీదమాహా చ
 త్వం మయా హతయా మూఢ!
 సాధ్యసే కిం ప్రయోజనమ్. 72

కుత్రచిత్తవహన్తా తు
 జాత ఇత్యవధారయ
 అతో హి దేవకీం దీనాం
 మా హింసీ రిత్యువాచ సా. 73

సర్వం నిశమ్య కంసస్తు
 స్వాపరాధం విగర్హయన్
 బన్ధనాత్పగినీభావౌ
 మోచయిత్వా గృహం యయా. 74

దేవకీ వసుదేవౌ చ
 తృప్తౌ తత్పరివర్తనే
 సర్వందైవ కృతం బుద్ధ్వా
 జగ్ముతుః స్వేచ్ఛయా గృహమ్. 75

-: సచివ మన్త్రణమ్ :-

అనంతరం సమాహూయ
 మన్త్రిణః గుప్తచారిణః
 ఆచచక్షే తదా కంసః
 వృత్తాంతం బాలికోదితమ్. 76

సర్వం నిశమ్య వృత్తాంతం
 సచివా ఇదమూచిరే
 రాజేంద్ర! భవతాఽవశ్యం
 శ్రద్ధేయాని వచాంసి నః. 77

చికిత్సుతుం తదాఽశక్యం
 యది వ్యాధి రుపేక్షితః
 తథైవ రిపురల్పౌఽపి
 రూఢశక్తి ర్నచాల్యతే. 78

దేవానాం హి హారిరూపాలం
 ముని సజ్జన గోబుధాః
 తపాంసి యజ్ఞదానాది
 హారేరూపాలం వదన్తి చ. 79

తస్మాచ్చ మూలభూతాని
 ధ్వంసితవ్యాని పార్థివ
 కార్యా ప్రతిక్రియాఽవశ్య
 మస్మాభిరపి సత్పరమ్. 80

కంసస్తదా సమాహూయ
 దానవాన్ కామరూపిణః
 ప్రావిశత్ గృహమాదిశ్య
 జనానాం హింసకర్మణి. 81

-: పుత్రోత్పవమ్ :-

జాతాహ్లాద శ్శుచిర్నందః
 గోకులే పుత్రజన్మనా
 జాతకర్మాది సంస్కారం
 చకార విధివచ్చిశోః. 82

భూసురేభ్యస్తదానన్తః
 ధేనూనామయుతం ముదా
 దానాని చ సమస్తాని
 ప్రాయచ్చద్ విధివద్రవ్యజే. 83

పతాకా ధ్వజ మాలాభిః
 చూతపల్లవ తోరణైః
 రమ్యాభీరంగవల్లిభిః
 గోకులం సమలంకృతమ్. 84

యశోదా తనయం ద్రష్టుం
 లీలామానుష విగ్రహం
 ప్రజాంగనాస్సమాగత్య
 హరయే దదురాశిషః. 85

గోకులం ప్రాప సంపత్తిం
 హరే రావాసకారణాత్
 స్థితే సతి హరౌ యత్ర
 కిము తత్ర న సిద్ధ్యతి. 86

-: నందవసుదేవ సమాగమః :-

నందస్తతో నియుజ్యాఽపి
 గోపాన్ గోకులరక్షణే
 జగామ మధురాం దాతుం
 కరం కంసాయ వార్షికమ్. 87

ఉపాగతం దత్తకరం చ రాజ్ఞీ
 శ్రుత్వా హి నందం వసుదేవ భూపః
 నివాస గేహం త్వరయోపగమ్య
 పప్రచ్ఛ మిత్రం కుశలం ప్రజానామ్. 88

సమాగతం నష్టసుతం చ మిత్ర
 మాశ్వాసయామాస స నందగోపః
 పరస్పరం తౌ నిజబాంధవనాం
 క్షేమం విచార్యాథ ముదం చ లబ్ధౌ. 89

ఉపద్రవాస్సున్తి తదాశు గచ్ఛే
 త్యాఖ్యాతవాన్ తం వసుదేవ భూపః
 విమృశ్య నందో వసుదేవవాచం
 స్మరన్ హరిం గోకులమాససాద 90

- : పూతనా సంహారః :-

అథైకదా కంసన్యప ప్రచోదితా
 నిశాచరీ సర్వచరీ చ పూతనా
 బలాత్పమాకృష్య శిశుంశ్చ నిఘ్నతీ
 వ్రజం ప్రపేదే చ జిఘాంసయా హరేః. 91

వ్రజం ప్రవిష్టా శిశుఘాతినీ తదా
 మనోజ్ఞరూపం తరుణీవ బిభ్రతీ
 గేహే చ నన్దస్య విచిన్వతీ శిశూన్
 దదర్శ లీలాశిశు రూపధారిణమ్. 92

నిసర్గ విజ్ఞాత జగద్విచేష్ఠిత
 శ్చరాచరాత్మా భువనస్య పాలకః
 సమాగతాం తాం శిశుఘాతినీం తదా
 హరి ర్విదిత్వాఽస నిమీలితేక్షణః. 93

విలోక్య సా భస్మ సమావృతం శిశుం
 కృశానుమిత్యేన మజానతీ హరిం
 వరం సమారోఘ్య నిజాఙ్కమర్చకం
 తదా రభే పాయయితుం విషం పయః. 94

విలోక్య తాం తత్రభయా విమోహితే
 హరేః జనన్యౌ ప్రతిమే బభూవతుః
 తదా కరాభ్యాం చ విమర్దయన్ కుచౌ
 స పూతనాసూన్ పయసా పపౌ హరిః. 95

విమర్దితా బాలముకున్దమారితా
 నిశాచరీ ప్రాప్తనిజాకృత్సిదా
 కృతోరురావా విగతాఙ్గచేష్ఠనా
 పపాత భూమా చ మహాశిలేవ సా. 96

కలేబరం తత్సహసా సమాగతాః
విలోక్య భీతా అభవన్ వ్రజాకసః
వ్రజాణ్ణనా వీక్య కలేబరే స్థితం
తమగ్రహీషు స్త్వరయా హరిం తదా. 97

తతో యశోదా హరయే భయాపహ
మకారయ ద్రక్షణమణ్ణనా జనైః
తదైవ నన్దో నగరాదుపేత్య తత్
విలోక్య సస్మార సుహృద్విబోధితమ్. 98

వ్రజాకసస్త్రా కలేబరం తదా
విధాయ ఖండానదహన్బయానకం
పయః ప్రదానాత్తరయే జిఘాంసయా
గతాపి సా మోక్షమవాప పూతనా. 99

-: శకట భంజనమ్ :-

అఢైకదా జన్మదినోత్సవం హరేః
చకార సా స్వస్త్వయనాది పూర్వకం
సుతం హ్యధస్తా చ్చకటస్య నిద్రితం
నిధాయ సాఽభూద్భూహక్యత్యతత్పరా. 100

విడంబ భావేన నిమీలితేక్షణ
స్తదాఽసురం తం శకటాకృతిం గతం
పదాభిఘాతైః కరముష్టి తాడనై
శ్చకార భగ్నాక్ష రథాఙ్గ కూబరమ్. 101

నిశమ్య భగ్నధ్వనిమణ్ణనాజనాః
యశోదయా తాః త్వరయా సమాగతాః
భృశం విపర్యస్తమనో విలోక్య తం
హరిం గృహీత్వా హ్యభవన్ సవిస్మితాః. 102

-: తృణావర్తహాననమ్ :-

అఢైకదా తృణావర్తః
కంసదైత్యప్రచోదితః
రూపం చక్రానిలం ప్రాప్య
సమాంతాదక్రమీద్ర్యజమ్. 103

హృత్వాఽథ చక్రవారీన
హరిం మాతృసమీపగం
సమంతాత్పాంశు వర్షేణ
చ్ఛాదయామాస గోకులమ్. 104

యదైవోప రతే పాంసా
 వపశ్యన్తీ హరిం తదా
 చుక్రోశ హరయే దీనా
 నన్దపత్నీ భయాకులా. 105

దైత్యేనాపహృతో బాలః
 గలేఽగ్రహృద్ధృఢం రిపుం
 నిర్గతాసు స్తదా దైత్యః
 పపాత గగనాద్భువి. 106

గృహేత్వా సహసా బాలం
 లమ్బమానం కలేబరే
 దుఃఖితాయై యశోదాయై
 గోపకాంతా దదుర్భుదా. 107

తదైవోపగతో నన్దః
 దృష్ట్వాదైత్యకలేబరం
 అమాని వసుదేవోక్తం
 మృషాఽవశ్యం నహీతి చ. 108

-: గర్గాగమనం, నామకరణం చ :-

అధైకదా యదూనాం చ
 గర్గానామ పురోహితః
 ప్రేషితో వసుదేవేన
 వ్రజం ప్రాప మహాతపాః. 109

సమాగతం తమాలోక్య
 ప్రత్యుత్థాయ కృతాంజలిః
 సత్కృత్య చ యథాయోగ్యం
 నంద ఏవం వ్యజిజ్ఞోపత్. 110

మహాభాగ! త్వమస్మాకం
 పుత్రయోర్వర్ణమానయోః
 ద్విజాత్యుచిత సంస్కార
 మవశ్యం కర్తుమ్హస్మి. 111

త దైవం ప్రార్థితో గర్గః
 కృత్వా చ తదపేక్షితం
 చకార రోహిణీసూనోః.
 నామత్రయ మిదం ముదా. 112

రామ ఇత్యుభిదా తస్య
హ్యభిరామతయా గుణైః
బలాధిక్యతయా నూనం
తన్నామ బల ఇత్యపి. 113

తదైవం విమతానాం చ
యదూనామైక్యసాధనాత్
సంకర్షణ ఇతీదం చ
త్రీణి నామాని తస్య హి. 114

తదైవం నందసూనో శ్చ
కృష్ణవర్ణతయా ముదా
కృష్ణ ఇత్యుభిదాం తస్య
కృతవాన్ గర్గపండితః. 115

జ్ఞాతత్వాత్వసుదేవేన
వాసుదేవ ఇతీరయన్
నామాని బహువర్తన్తే
గుణకర్మ విభాగశః. 116

ఏవం కృత్వా మహాభాగే
గర్గాచార్యే గతే సతి
కృష్ణం హి పరమాత్మానం
నన్దగోప్తోఽప్యమన్యత. 117

-: కృష్ణచేష్టాకథనమ్ :-

ప్రవర్ణమానావధ రామకృష్ణా
బాల్యోచితైస్తై రమణీయకృత్యైః
వ్రజాంగనానాం చ నిజాంబయోశ్చ
ప్రకల్పయామాసతు రాశు మోదమ్. 118

కృత్వాపరాధానపసార్య కృష్ణ
స్తదైకదా మాతృసమీపమేత్య
ఆత్మాన మాచ్ఛాద్య పటాంచలేన
ననాట భీతిం వ్రజసుందరీభ్యః. 119

కృష్ణం హి పశ్చాదనుగమ్య మానాః
వ్రజాంగనాః మాతరమూచురేవం
తవార్భకోఽయం చపలశ్చ చోరః
సూమోచయ్యైనం నవనీత చోరమ్. 120

యతోఽహ్యయం చోర ఇవ ప్రవిశ్య
హైయంగవీనం దధి శిక్య లగ్నం
భుక్త్వాఽవశిష్టం వ్యతరచ్చ సర్వం
తత్రాగతేభ్యః కిల వానరేభ్యః. 121

ముమోచ వత్సాన్ తరుబంధితాంశ్చ
ఆక్రోశ్య బాలానగమత్ప్రసుప్తాన్
తథైవ శ్వశ్రూస్నుషయోశ్చ మధ్యే
ప్రాకల్పయద్వాక్కులహం ముదాఽసౌ. 122

ఇత్యేవ మాకర్ణ్య సుతస్య చేష్టాః
విహస్య రాగాతిశయేన మాతా
తద్బాల్య చాపల్య మితి క్రమేణ
సమర్థయామాస తదా యశోదా. 123

-: విశ్వదర్శనమ్ :-

కదాచిదే షో మృదత్తి మాతః
పశ్యేతి రామేణ నివేదితా సా
వ్యాదేహీ వక్త్రం వద ఖాదితం వా
నవేతి మాతా తనయం హ్యపృచ్ఛత్. 124

మాతస్త్వయా తాడయితుం చ సర్వే
వదన్తి భుక్తా మృదితి ప్రవాదం
నాఽహం త్వఖాదం యద్ది వాంఛసి త్వం
పశ్యేతి వక్త్రం విపులీ చకార. 125

సాఖిద్విప వసుంధరాం వనభువ
త్తైలాన్నదీః నిర్జరాన్
కృత్స్నం దేవమనుష్య జీవనివహం
చంద్రార్కతారగ్రహాన్
పాతాలం వ్రజవాసినో నిజగృహం
చాత్మానమాప్తాస్తదా
దృష్ట్వా తస్య విదారితే చవదనే
తస్మా యశోదా ఖియా. 126

స్వప్నోను కింవా యది దేవమాయా
కింవా మమాఽభూదుత చిత్తమోహాః
ఇతి ప్రతర్క్యాఽధ పరాత్పురం తం
జ్ఞాత్వా హి పుత్రం జననీ వవన్తే. 127

విలోక్య తస్యాస్థితిమత్ర కృష్ణః
ప్రాకల్పయ త్స్నేహమయీం చ మాయాం
తతో యశోదా తనయం పురస్థం
అంకే సమారోఘ్య చుచుంబ రాగాత్. 128

-: గుహ్యకళాపవిమోచనమ్ :-

అథైకదా యశోదా సా
గాయన్తీ కృష్ణ ఖేలనం
స్త్రీకృత్య దధి భాణ్డాని
నిర్మమన్థ దధి స్వయమ్. 129

అత్రాంతరే సమాగత్య
స్తన్యకామో హరిస్తదా
మన్తనే వ్యాప్యతా మంబాం
న్యషేధత్తాం హి మంథనాత్. 130

బాలమజ్జే సమారోప్య
పాయయన్తీ స్తనం ముదా
పశ్యన్తీ చ స్థితా తస్య
సస్మితం ముఖ పఙ్కజమ్. 131

అగ్నో స్థితం పయోభాండం
తదాఽవశ్రవణాయ సా
అవరోప్య సుతం శీఘ్ర
మజ్జాద్యాతా ససంభ్రమమ్. 132

అనేన జాత కోప స్యః
దండకాష్ఠేన సత్వరం
భిత్వా చ దధి భాండాని
గృహాంతర మపాసరత్. 133

అన్విష్య బహుధా క్రుద్ధా
గృహాంతరముపేత్య సా
నవనీతం కపిభ్యశ్చ
దదర్శ దదతం సుతమ్. 134

పశ్చాచ్ఛనై రుపేత్యస్వాం
గ్రహీతుం ప్రయతాం చ తాం
అంబాం గృహీతవేత్రాం చ
దృష్ట్వా కృష్ణో హ్యపాసరత్. 135

అనుసృత్య సుతం మాతా
ధావన్తీ కోపరూషితా
కథంచిత చపలం కృష్ణ
మగ్రహీత్తం కృతస్మితమ్. 136

రుదన్తం కమ్పితం బాలం
గృహీత్వా సమభర్తృయత్
ఉలూఖలే బద్ధమైచ్చ
త్తాడనాచ్చ విరమ్యసా. 137

గృహవర్తీనిదామాని
హ్యపర్యాప్తాని బన్ధనే
యశోదా గోపకాంతాభిః
దృష్ట్వా తస్థా సవిస్మితా. 138

దృష్ట్వా మాతృప్రయాసం తత్
స్వయం తస్థా స బంధనే
యశోదా బద్ధముత్సుజ్య
యయా కర్తుం క్రియాంతరమ్. 139

- తథా బద్ధశ్చ కృష్ణోఽయం
 దృష్ట్వా తా సాలపాదపౌ
 ఉతాఖలం సమాకర్షన్
 వృక్షయో రన్తరం యయౌ. 140
- ఆచకర్ష తయోర్మధ్యే
 తిర్యగ్గతములూఖలం
 తదా వృక్షద్వయం భూమా
 పపాత సుమహాధ్వని. 141
- తస్మాదుత్థాయ దివ్యో చ
 యువానౌ గోపబాలకం
 విదిత్వా పరమాత్మానం
 స్తోత్రం కృత్వా గతౌ ముదా. 142
- కుబేరస్య సుతావేతౌ
 శ్రీమదాంధౌ సుదుర్మదౌ
 ప్రథమోఽయం మణిగ్రీవః
 అన్యస్త్తు నలకూబరః. 143
- మందాకినీ నదీ తోయే
 శ్రీభిస్సాకం దిగంబరౌ
 చిక్రీడితు ర్యథాకామం
 గజావివ కరేణుభిః. 144

- శ్రీజనో వీక్ష్య దేవర్షిం
 చక్రుర్వసనధారణం
 ఆస్తాం తు గుహ్యకావేతౌ
 నిర్లజ్జౌ విగతాంబరౌ. 145
- తదా నారద శాపేన
 ప్రాపితౌ సాలవృక్షతాం
 కృష్ణస్యానుగ్రహేణైవ
 లబ్ధౌ తౌ దివ్యరూపతామ్. 146
- అత్రాంతరే వృక్షవిపాతరావం
 నిశమ్య సంజాతభయా యశోదా
 నందేన సాకం వ్రజవాసిభిస్సా
 సమేత్య వృక్షౌ పతితౌ దదర్శ. 147
- విముచ్య బన్ధాత్తనయం యశోదా
 నన్దాదిభిస్సా ప్రముదం చ లేభే
 వృత్తం తదా గోపకుమార వక్త్రాత్
 నిశమ్య సర్వే చకితాఃబభూవుః. 148

-: బృందావన గమనమ్ :-

ఉపద్రవేభ్యశ్చకితాః ప్రజాకసః
ప్రజం విహాయాథ సమస్తవస్తుభిః
విమృశ్య బృందావనవాసయోగ్యతాం
ప్రతస్థిరే తే శకటాన్యధిష్ఠితాః. 149

గోవర్ధనాద్రీంద్ర విభూషితం తం
బృందావనం యామునవారిపూతం
సుశోభితం పుష్పఫలైర్మనోజ్ఞ
మావాస యోగ్యం వివిశుర్ముదా తే. 150

-: గోవత్సరూపదైత్యహననమ్ :-

మనోహరైః ఖేలననర్తనైశ్చ
స యాపయామాస దినాని మిత్రైః
విజ్ఞాయ కంసస్തു హరిం చరేభ్యః
నియుక్తవాన్ కృష్ణవధాయ దైత్యాన్. 151

బృందావనే తత్ర హరిం నిహన్తుం
కంసప్రయుక్తో దనుజస్తదైకః
గోవత్సరూపం హ్యధిగమ్య శీఘ్రం
వివేశ స స్తైషు చేరేషు గోషు. 152

విలోక్య తం దూరత ఏవ కృష్ణః
ప్రధావ్య పశ్చాత్పదయోః గృహీత్వా
న్యపాతయత్తం తు కపిత్థ వృక్షే
తదాశు దైత్యశ్చ గతాసురాసీత్. 153

-: బకరూపదైత్యహననమ్ :-

తదైవ చాన్యో బకరూపధారి
రక్ష స్వతుండేన హరిం గృహీత్వా
యదారభే తం గ్రసితం తదైవ
తుండం గృహీత్వా విదదార దైత్యమ్. 154

-: బకాఖ్యుదైత్యహాననమ్ :-

అధైకదా తత్రవనాశనే తా
సంజాత కామో బలరామకృష్ణా
అహూయ తాన్ శృంగరవేణ గోపాన్
స్వీకృత్య భక్యం యయతుర్వనాస్తమ్. 155

కంసప్రయుక్తశ్చ బకాఖ్యు దైత్యః
భూత్వా మహాసర్ప ఇవాతి దీర్ఘః
కృష్ణం సరామం గ్రసీతుం చ గోపాన్
వ్యాదాయ వక్త్రం స తు పథ్యశేత. 156

వ్యాలస్య వక్త్రం ఘనగహ్వరాభం
గోపాః ప్రవిష్టా గ్రసీతా నచాసన్
విశంక్య హానిం సుహృదాం ముకుందః
ప్రవిశ్య వక్త్రం వవృధేఽప్రమాణమ్. 157

ప్రవృద్ధదేహం గ్రసీతుం హ్యశక్తః
నిరుద్ధవాయుప్రసరస్పదైత్యః
మృతోఽభవ త్తస్య ముఖాన్ముకుందః
ప్రత్యాగత స్తైస్సహ గోపబాలైః. 158

పశ్యత్సు సర్వేషు మృతోఽత్థితం త
జ్ఞోతిర్వివేశాథ హారో శరణ్యే
అనంతరం భేలన గహ్వరాభం
క్రీడార్థమాసీత్ భుజగస్య చర్మ. 159

-: బ్రహ్మణః గర్వభంగః :-

అధైకదా భోజన భక్షణాయ
గోపాలబాలైః పరవేష్టితోఽసౌ
తదైవకాలే తృణలోభకృష్ణాః
వత్సాస్సమస్తా వివిశు ర్వనాంతమ్. 160

జ్ఞాతుం విధాతా మహిమానమస్య
హ్యస్తర్షధౌ వత్సకులం చ నీత్వా
సర్వానపశ్యన్ బహుధా విచింత్య
మేనే విధాతుర్విపరీతకృత్యమ్. 161

అన్విష్య కృష్ణో విపినేషు వత్సాన్
మిత్రాణ్యపశ్యన్ చలితో బభూవ
పరీక్షణీయం విధికల్పితం హి
మత్వేతి తస్మా స్మిత మత్రకుర్వన్. 162

యద్వద్వయో రూపవపూంషి యేషాం
తత్తద్వయో రూప వపూంషి తేషాం
సంస్కృజ్య సర్వాన్ నిజగేహమాశు
స్యవర్తయత్ గోపహితాయ కృష్ణః. 163

వర్షే వ్యతీతే సమయే కదాచిత్
ధాతా సమాగత్య వివేద చైవం
మన్మాయయా చ్చాదితగోపవత్సా
కథం నుస్యష్టాః కిము విష్ణుమాయా. 164

ఏవం విచిన్త్యాభ వినష్టమోహః
చతుర్బుజం చక్రగదాద్యుపేతం
పీతాంబరం కౌస్తుభ ధారిణం తం
దదర్శ ధాతా భగవన్తమగ్రే . 165

విలోక్య రూపం పరమాద్భుతం వపుః
సనాతనం మోక్షపదప్రదం హరిం
వినమ్రమూర్ధా విహితాంజలిర్విధిః
యయావభిషూయ నిఘత్య పాదయోః. . 166

వినిర్గతే ధాతరి కీర్తనీయః
గోపాలబాలైర్బహు సేవ్యమానః
చిక్రీడ బాల్యోచిత ఖేలనా
గ్రామ్యైస్సమం గ్రామ్యవదాచరన్ సః. 167

హిగండకం షష్ట మనస్తకీర్తిః
ష యస్సమాశ్రిత్య నిజాగ్రణేన
విహర్తుకామః కుసుమాకరం తత్
వివేశ బృందావన మచ్యుతోఽసౌ. 168

-: ధేనుకాసురవధః :-

అధైకదా రాసభరూప ధారిణా
సబంధునా ధేనుక రక్షసాన్వితం
మనోహరం తాలవనం వనాంతరే
వివేశ కృష్ణో బలరామసంయుతః. 169

ప్రకమ్ప్య వృక్షం బలరామబాలః
స్యపాతయత్తాలఫలాని భూమా
శ్రుత్వా ధ్వనిం రోషరుషేణ దైత్యః
నిహత్య పద్భ్యాం సహసా ససార. 170

నిహన్తు కామం పునరాపతన్తం
రోషేణ భీమం ఖరరూపదైత్యం
రామస్తు తత్ప్రదయుగం గృహీత్వా
విభ్రామయన్తాలతలేఽక్షిపచ్చ. 171

తేనాహతస్తాల తరుః క్రమేణ
పార్శ్వస్థమన్యం తరుమాచకమ్బే
ప్రకమ్బునాద్భగ్న తరుం చ సర్వం
వనం ప్రవాతాహతవత్సభూవ. 172

జ్ఞాత్వా స్వనాథం గతజీవితం తం
సమాపతం తం ఖరయూధమేతం
విభ్రామయన్తౌ యమగేహ మేతౌ
సమ్ప్రేషయామాసతురాశు సర్వమ్. 173

తస్మిన్ హతే ధేనుకదానవే తే
చానన్తరం తత్రవనే మనుష్యాః
గావో సవత్సా హి తృణం యధేష్టం
సంచార్య పక్వాని ఫలాని జకుః. 174

-: కాలియమర్దనమ్ :-

తతోహి రామేణ వినా వయస్యైః
జగామ కృష్ణో యమునానదీం సః
తస్యాః ప్రాదే కాలియ ఇత్యాహిస్తు
చక్రే వసన్ వారి విషాకులం తత్. 175

పిపాసవో గోగణ గోపబాలా
స్తద్వారిణాఽసన్ గతచేతనాస్తే
తాన్జీవయిత్వాఽమృతవీక్షణేన
మేనే హరిర్ద్రిషితుమేన మస్మాత్. 176

కాలిన్ద్రీప్రాదవాసినం విషముఖం
రక్తాక్షిభిః భీకరం
దంష్ట్రాగ్రస్థ విషాగ్ని తప్తసలిలం
పూత్కారసంత్రాసకం
దీర్ఘభూతశతైక శీర్షకుటిలం
వ్యాలం హరిః కాలియం
చాన్వేష్టుం న్యపతత్కదంబవిటపా
ద్మిత్రైర్నిరుద్ధోఽపి సన్. 177

ఆలోడ్యాఖిలవారిభూరిభుజగం
జగ్రాహ కంఠే దృఢం
కృష్ణోద్వేజిత కాలియోఽపిరుషయా
ఽభి ద్రావ్య తీప్రేక్షణః
సందశ్యాథ బబన్ధ దేహమఖిలం
కృష్ణస్య దేహేన తత్
బన్ధాన్మోచయితుం స్వదేహమతులం
చావర్షయల్లీలయా. 178

పశ్చాద్వర్తితదేహినం హరిమహీ

స్త్రిక్వా పునః కాలియః

కృత్స్నం నష్టసమస్తశక్తివికలః

బద్ధం హ్యశక్తోఽభవత్

జ్ఞాత్వా తం విగతోజసం చ భుజగం

సమ్మర్షయన్దేజసా

హ్యారుహ్యధ ఘణాన్ ననర్త రుచిరం

న్యత్యం శివం తాండవమ్.

179

విశజ్జమానాః వ్రజవాసినస్తే

నన్దాదయో గోపకులాజ్జనాశ్చ

ఆకర్ణ్య కృష్ణం హ్రాదమగ్నమేనం

చక్రన్దురుచ్చైస్తటమేత్య శీఘ్రమ్.

180

ఆరుహ్య సర్పస్య ఘణాన్ నటన్తం

విలోక్య తం గోకులమాప హర్షం

పర్యాకులాః కాలియనాగకాంతాః

తదాశు కృష్ణం శరణం ప్రపన్నాః.

181

అభ్యర్థనం నాగకులాజ్జనానాం

తథైవ తత్కాలియ యాచనం చ

శ్రుత్వా ప్రసన్నో హరిరేవమాహ

స్వాపత్యదారైర్విశ వార్థిపూరమ్.

182

కృష్ణానుమత్యా భుజగాధిరాజః

ప్రణమ్య సర్వైర్జలధిం వివేశ

నన్దాదయశ్చాశిష మాశు దత్వా

తత్రైవ చోషుర్ది నిశి శ్రమార్తాః.

183

సర్వేషు నిద్రాం సముపాగతేషు

దగ్ధం దవాగ్ని స్సహసోఽత్థితోఽభూత్

పాహీ తి చాక్రన్దన మాకలయ్య

పహి తదగ్నిం భగవాన్ ముకున్దః.

184

-: ప్రలంబాసురవధః :-

అనంతరం భీష్మనిదాఘకాలః

వ్రజే హరా క్రీడతి గోపబాలైః

ఆభాసతే చైత్ర ఇవాగతశ్చ

మోదాయ గోపాంగన బాలకానామ్.

185

బందావనం పల్లవరాగ తామ్రం

ద్విరేఫ ఝంకార విభాసమానం

చూతాంకురైః కోకిలదీర్ఘరావైః

విభ్రాజమానం యయతుః కుమారౌ.

186

గోపాలబాలైస్సహ రామకృష్ణై
 లోకోచితైః ఖేలన గాయనైశ్చ
 ప్రక్రీడితుం పర్వత కందరేషు
 తటేషు కుజ్జోషు విచేరతుస్తా. 187

గాశ్చార్కమాణౌ బలరామకృష్ణై
 ప్రలంబనామా ఖలు హర్తుకామః
 గోపాలరూపం సహసా స దైత్యః
 ధృత్వా హి గోపేషు సుసంకతోఽభూత్. 188

సర్వం విజానన్నపి బాలకృష్ణః
 జిఘాంసు రోష్యేనమమంస్త మిత్రం
 ద్విధా విభజ్యాథ వయస్య సంఘం
 చాయుంక్త దైత్యం కిల ఖేలనాయ. 189

ఏకస్య నేతా ఖలు రౌహిణీయః
 చాన్యస్య నేతా నను వాసుదేవః
 క్రీడా విధానే నియమం విధాయ
 క్రీడాసు మగ్నాశ్చ బభూవురేతే. 190

జేతా హి వాహ్యస్తుపరాజితేన
 సర్వైరనుష్టేయ మిదం చ సూత్రం
 కృష్ణోఽపి దామానమువాహ శీఘ్రం
 రామః ప్రలంబేన బభూవ వాహ్యః. 191

తముద్వహాన్ దూరముపేత్య రామం
 భారాతిరేకిణ నిరస్తవేగః
 తదా కరాలం నిజరూపమేత్య
 చకార చోచ్చై ర్వికటాట్టహాసమ్. 192

దంష్ట్రైశ్చ భీమం కనకాభనేత్రం
 విశీర్ణకేశం బృహదుగ్రకాయం
 ప్రలంబదైత్యం నిజముష్టిఘాతైః
 జఘాన రామః పురతస్సభీనామ్. 193

-: దవాగ్నిపానమ్ :-

క్రీడానిమగ్నైః పశుపాలభాలైః
 వనాద్వినష్టం తృణలోభనీతం
 గోయూథమేతై రనవేక్షితం చ
 వనాంతరం ముంజవనం వివేశ. 194

అన్వేష్టుకామః పశుయూథమేషః
 వృక్షం సమారుహ్య సమాహ్వాయచ్చ
 కృష్ణస్య కంఠస్వన మాకలయ్య
 చకార యూథం ప్రతిశబ్దముచ్చైః. 195

తతో దవాగ్నిః పరితో విసార్య
మరుత్సహాయేన హి లేలిహానః
వనం శిఖాభిశ్చ పశూన్ సమాస్తాత్
పర్యాకులం గోపగణం చకార. 196

ఆరక్షితుం గోగణమగ్నితప్తం
సంప్రార్థితోఽభూత్ వసుదేవసూనుః
నిమీలితాక్షేషు చ బాలకేషు
పీత్యా దవాగ్నిం స రరక్ష సర్వాన్. 197

సమాగతాత్ గోపముఖాచ్చ సాయం
దవానలం తస్య నివారణం తత్
నిశమ్య వృద్ధా ఇతి మేనిరే తే
జాతావమూ భాగ్యవశాద్వజేఽస్మిన్. 198

-: ప్రావృత్:-

ప్రావృణ్ణీల పయోధరైః ఘనరవై
ర్వ్యాప్తం రరాజాంబరం
దీర్ఘాభా ఘనఘర్షణేన జనితా
విద్యుల్లతా దీప్యతే
నాట్యం మత్తమయూర సంఘ విహితం
హ్యేకృష్యతే మానసం
గోత్రాయై సలిలం దదాతి జలదః
ప్రీత్యాధమర్ణ్యాత్మనా. 199

పూర్ణాః వర్షజలై రమోఘగతిభి
ర్ధావన్తి నద్యస్వయం
భేకాః స్వీయ విచిత్ర ఘోరవిరుతై
శ్చిన్తన్తి కర్ణేంద్రియం
దేశం నిర్జల మేత్య జన్తునివహా
శ్చాప్నోతి నిర్భీకతాం
ఏవంప్రావృషి దర్శనీయ విషయై
ర్విశ్వంభరా వర్ధతే. 200

సంచారయన్ ప్రావృషి శాద్వలేషు
ధేనూస్తతో వేణురవం ప్రకుర్వన్
ఖాదన్ హి ధధ్యోదన మర్హతైస్యః
కృష్ణస్తదా ఖేలతి సైకతేషు. 201

ఏవం ప్రావృషి గోపబాలసహితే
బృందావనే క్రీడతి
నిర్మేఘం గగనం ప్రపుల్లజలజా
శ్శుభ్రా దిశో నిర్మలాః
మార్గాశ్శోషితకర్షమాశ్చ సుగమాః
నద్యశ్చ కారాబ్జః కృతాః
ప్రాప్తోఽయం శరదాగమ స్సుమనసా
మానంద సందాయకః. 202

ఉద్వేజితాశ్శారద చంద్రికాయాం
 పీతాంబరం నీలఘనాభగాత్రం
 మనోహరం వేణు రవం నదస్తం
 ఆలోక్య కృష్ణం హ్యవదన్ కుమార్యః. 203

కృష్ణాధరం స్పృశతి వేణురయం హి ధన్యః
 బృందావనం భవతి పాద హతేన పూరం
 దేవాఙ్గనా వియతి గాన విలుప్త చిత్తాః
 అన్యోన్యమూచురిదమత్ర కుమారిక్తాస్తాః. 204

ధన్యాః భవన్తి హరిమీక్య ముదా హరిణ్యః
 ఆకర్ణ్య వేణురవ మాశు నిమీలితాఙ్గాః
 వృక్షస్థితాః హి విహగాః మునయో భవేయుః
 అన్యోన్యమూచురిదమత్ర కుమారికాస్తాః. 205

ఏవం ప్రకారేణ హరేర్మహత్త్వం
 బృందావనే గోపకుమార్య ఏతే
 పరస్పరం చోక్తవతీషు సత్సు
 హేమస్త మాసస్యముపాగతో 2యమ్. 206

-: వస్త్రాపహరణమ్ :-

కాలిన్ద్యాస్స లిలేషు గాహనమమ్నూః
 కృత్వావ్రతం మఙ్గలం
 హేమాతః ! శివసుందరి! ప్రభుమముం
 కృష్ణం పతిం నః కురు
 ఇత్యేవం వ్రజకన్యకా శ్శుచిధియా
 మస్త్రం జపన్త్య స్సదా
 హ్యనర్చుః స్తుతిగీత దీప బలిభిః
 కాత్యాయనీం మాతరమ్. 207

శ్రీగౌరీవ్రత కర్షితా అనుదినం
 వాసాంసి తీరే యదా
 నిక్షిప్త్యాథ జలే విజహృరబలాః
 కృష్ణం స్తువత్యస్తదా
 ఏతాభ్యశ్శుచికర్మజం ప్రతిఫలం
 దాతుం స యోగీశ్వరో
 తా ఏవం హ్యవదన్ గృహీత వసన
 శ్చారుహ్య నీపం తరుమ్. 208

హేకాంతా! నియమం విహాయ చపలాః
 సంగమ్య చైకైకశో
 హ్యత్రాగత్య యథేచ్ఛయా గతభయాః
 గృణ్ణీత వాసాంసి వః
 జానీమో వయమత్ర విష్ణుమనఘం
 త్వం చానయం మాకురు
 దాస్యస్తే ఖలు శీతలేన చలితాః
 త్వం దేహి వాసాంసి నః. 209

యూయం మే వచనం విధాయ శిరసా
 గృణ్ణీత వాసాంసి వః
 శ్రుత్వా తం హ్యుపగుహ్య యోనిమబలాః
 దాస్యో హ్రదా దాగతాః
 ఆలోక్యాహ ధృతవ్రతా వివసనా
 స్నానం త్వకార్చ్యుర్మదా
 తస్మాత్ప్రాప నివృత్తయే సవినయం
 సన్న్విత బద్ధాంజలిః. 210

శ్రుత్వా తద్వచనం కరేణ సుకరం
 మర్మాఙ్గ మాచ్ఛాద్య తాః
 అన్యేనాచ్యుత మఙ్గనాః ప్రణమితా
 శ్చానర్చురుత్కీర్తనైః

యుష్మాభిర్థలమజ్జనం కృతమఘం
 చాన్యం హారే ర్వందనం
 తత్ప్రాపద్వయ నాశనాయ కురుత
 ప్రోద్భాహుభిర్వందనమ్. 211

వాక్యం తస్య నిశమ్య గోపవనితా
 వస్త్రైర్వినా గాహనాత్
 మత్వా తద్విఫలం వ్రతాచ్ఛ జనితం
 సర్వాఘ విధ్వంసకం
 కృష్ణం సర్వఫలప్రదం కరపుటైః
 కృత్వా హి తద్వందనం
 పాద స్పర్శన కామ్యయా సవసనా
 స్తస్మస్తదా గోపికాః. 212

విజ్ఞాయ కాంక్షాం చ ధృతవ్రతానాం
 స్వపాద సంస్పర్శన సోత్సుకానాం
 యాతే త్యనుజ్ఞామదిశన్ముకుందః
 కృష్ణానుమత్యా వివిశుర్వజం తాః. 213

-: విప్రకాన్తాకథా :-

బృందావనే నన్దకుమారమేనం
 గోపాః క్షుధారాః హి యయాచిరేఽన్నం
 బాధాం తదీయాదుపనేతుకామో
 కర్తవ్యమిత్యాహ మదుక్తమాశు. 214

బృందావనే పల్లవరాగతామ్రై

గాశ్చారయన్తేం చ హరిం సరాసుం

పీతాంబరం నీలవస్తాపాతాంజలం

ప్రహారే మాభుర్భగవద్రామక్యైః

220

హేచిప్రపత్యై ఇత ఆస్యతాం య

పిన్ద్రుకయా మాం సముపాగతా ను

యాం యం సదా దర్శిత భక్తి భావాః

భవన్తి బుణ్యాదీన దత్తపితాః

221

భవన్తి బుత్రాః పతయా భనాని

స్వకర్మే నమ్భుర్భ-వశాత్ప్రియాని

యుష్మాకృరాఠకీమఖస్యేనీర్ద్యై

తదాశు యాతాన్య ముదా క్రితార్థాః

222

స్వజానీవనాం పవనం పహాయ

హరిం హ్యగచ్ఛామ ఇతి ప్రకమ్భం

నిరూఢ్యై యాతాన్యై యధృచ్ఛయాశ్చపి

స్వజానీవనైవ భవన్తు దుష్టాః

223

సాన్తికృషివశాత్ సుఖాయ మే న

భ్యానాదివారకరీన కీర్తనైశ్చి

భవన్తి యే మాం మయి దత్త పితాః

అపశ్యే మా సనైవదం లభేరన్

224

విప్రైర్నూనాదత్ర హి నాతిహారే

యాగత్రుతౌ వాక్తే రసః ప్రసద్ధేః

ఆరణ్య ఆశ్రాయ ముదియ నామ

యాచన్యమన్యం వినయేన విప్రాన్

215

కృష్ణన్యై వాక్యం శిరసా గ్రహీత్యా

విప్రాః! కుధారౌ ఖలు రామకృష్ణౌ

దత్తౌదనం చితి తయాః కుధారౌం

ప్రణయ్య విప్రాంశ్చ యయాచిత్ తి

216

నిశమ్య గోపాలక వాక్యమన్తే

రాజుం న సేవోః శిల వృద్ధిమానినః

యశ్శేశ్వరం యశ్శేమయం, పరాత్పీఠం

న తి విదుః బాలిశ భావయన్ప్రితాః

217

అతో నిరాహోపమాతాన్ నివృత్తౌగ్

ప్రహాన్యై కృష్ణేః భునర్తప మాహ

గత్యా మదాపిఠితి విశ్లేప్యైః

యాచన్య మన్యం వినయేన దాదాన్

218

నిశమ్య విజ్ఞాపన మమ్యుతన్యై

పతుర్వేధం స్యాదుతరం ప్రభూతం

అన్యం గ్రహీత్యా పతిభిర్విదదౌ

దివికయా కృష్ణి ముపాగతాస్తాః

219

ప్రతీయ మానేషు నిజాత్మబన్ధుషు
సమాగతాః విప్రకులాజ్ఞనా భియా
గృహస్థితైర్బన్ధుభిరాదరేణ తాః
మఖే నియుక్తాః పరిపూర్తయే తదా.

225

స్వీయాపరాధం బహు చిన్త్యమానాః
ద్విజాతయః కృష్ణమహత్వమేతత్
శ్రీణా మమేయం హరి భక్తి భావం
కథం భవేద్వేతి విశంక్య తేషుః.

226

అవాతరద్విష్ణు రనన్త రూపః
కృష్ణాత్మనా గోపకులేఽతి విద్యుః
పరన్తు సాక్షాద్భగవన్తమేనం
ద్రష్టుం న యామో విపరీతబుధ్యా.

227

క్షమస్వ చాస్మాన్ భగవన్ విమూఢాన్
త్వమేవ సాక్షాత్కరణీయయోగ్యః
ఇతి ప్రధార్యాఽపి హరిం మునీశ్వరాః
ద్రష్టుం తదా కంసభయాన్న శక్తాః.

228

-: ఇంద్రగర్వభంగమ్ :-

సర్వేశ్వరో యోగిగణైక బన్ధుః
మహేంద్ర యాగోద్యత నన్దగోపాన్
జ్ఞాతుం తదా సమ్భ్రమ కారణం తత్
పప్రచ్చ నన్దం పితరం ముకున్దః.

229

కార్యాణి తత్కర్మ సముద్భవాని
తథాపి తత్కర్మ ఫలాచ్చ సిద్ధిః
కోఽయం మఖస్తస్య ఫలం చ కిం తత్
విజ్ఞాతు మిచ్ఛామి వదేతి తాత!

230

మహేంద్ర మేతద్యజనం సహేంద్రః
మేఘాత్మనా వర్తతి జీవహేతోః
షారమ్పరోఽయం క్రియతే హి ధర్మః
నాచర్యతే చేత్ వ్యథ మాతనోతి.

231

ఇత్థం వచో నన్దముఖాస్త్రిశమ్భు
స్వభావ వాదం న్యవదచ్చ కృష్ణః
సర్వోఽపి జన్తుర్నిజకర్మణైవ
ప్రాప్నోతి జన్మస్థితి నాశనాని.

232

ద్వన్నాని సర్వాణి చ కర్మజాని
కర్మప్రదాతా నహి కశ్చిదస్తి
అబ్రహ్మకీటం నిజకర్మతన్త్రం
న చాధిదేవోఽస్తి వినా స్వకర్మ. 233

నాపేక్షతే కర్మ కదాపి దైవం
స్వభావతః కర్మణ ఏవ సిద్ధిః
కర్మాధికారి నహి కశ్చిదస్తి
ప్రయోజనం కిం మఘవార్చనేన? 234

జానన్తి సర్వే పశుపాలకా వయం
స్థిరాశ్రయో నాస్తి కదాపి కుత్ర చ
సంచారిణ శ్చైలవనాధి వాసినః
ప్రపూరయామో హ్యుదరాణి కర్మణా. 235

తస్మాద్ధి గోబ్రాహ్మణ పర్వతానాం
విధ్యుక్త రీత్యాయజనం విధేహి
మృష్టాన్న దానేన చ దక్షిణాభిః
విప్రాంస్తథా పూజయతాతి భక్త్యా. 236

తథైవ శైలస్య బలిం ప్రదాయ
గవాం గణానాం చ తృణాని దత్త్వా
గోబ్రాహ్మణాద్రి జ్వలనస్య యూయం
ప్రదక్షిణం త్వాచరత ప్రకామమ్. 237

గోపైస్తదా శుద్ధవిశేషభక్త్యా
చానుష్ఠితం తత్ హరిణా యదుక్తం
గోపాఙ్గనా కృష్ణకృతీర్ణపన్త్యః
కృష్ణేన సాకం వివిశుర్వ్రజం తాః. 238

అలభ్యపూజో మఘవాఽతిరుష్టః
సంవర్తకాఖ్యం ఘనపంక్తి మేవం
తే శ్రీమదాన్దా శ్శిశుమాశ్రయన్తః
సురేశ్వరం మాం గణయన్తినైవ. 239

గర్వస్య హేతుః పశుయాధ ఏవ
గర్వస్తదా నశ్యతి తత్క్షయేన
పశువ్రజం నాశయతేతి చోక్త్యా
మరుద్గణైః స ప్రయయా మహేన్ద్రః. 240

ఇంద్రాజ్ఞామనుస్మత్య మేఘనివహాః
భీతావహైర్గర్జన్తైః
విద్యుద్దీపిత కాంతి పుంజచకితం
సర్వాత్మనా గోకులం
వృష్ట్యా పూరితవారిపూరనిచయ్యై
ర్భూమండలం మజ్జయన్
ప్రావర్తచ్చ శిలావపాత మతులం
రాత్రిన్దీవం భీకరమ్. 241

గావో భీషణ వాతవారితరయా
 చార్తాస్త్వణాపేక్షయా
 శీతార్తాశ్శుగుగోపికా నిరశనా
 గ్రాసార్థమాచక్రశుః
 గోపా దీనముఖా విషాదహృదయా
 స్తస్థుః క్రియావర్జితా
 ఏవం పీడిత గోకులాశ్రయగతాః
 గోవింద మాపేదయన్. 242

ఆత్మానం బహులోకరక్షణపరం
 మత్వా కృతం మన్యునా
 తస్యోస్త్రస్య మదాపహారవిధయే
 గోవర్ధనోద్ధారణం
 కర్తవ్యం, పశుగోపబాలవనితా
 రక్షార్థమావశ్యకం
 ఇత్యాలోచ్య కరేణ శైలమచిరం
 ఛత్రం సమాకల్పయత్. 243

గిరేరభస్తాత్ పరితోః హరేశ్చ
 నిశ్చక్ష్మామాలోక్య సమాయయుస్తే
 ఏవం వ్యతీతాని దినాని సప్త
 క్షుత్తుక్షుధాతేషు న దృశ్యతే హి. 244

వినష్టదర్శో విదితానుభావో
 న్యవారయత్ మేఘగణం సురేశః
 నిర్మేఘమాసీత్ గగనం, ప్రేసేదుః
 దిశస్సమాలోక్య యయుర్వ్రజం తే. 245

తదద్భుతం కర్మ విలోక్య గోపాః
 కృష్ణానుభావం బహుసంస్మరంతః
 విజ్ఞాతుకామా హి సమేత్య నన్దం
 అప్రాక్షురేవం కిల కృష్ణ తత్త్వమ్. 246

కృష్ణస్య నారాయణ తుల్య తత్త్వం
 గర్గాఛ్చుతం యత్ నిజగాద నన్దః
 సాక్షాద్ధి నారాయణ రూపమేవ
 మత్వేతి జగ్ముశ్చ తమర్చయిత్వా. 247

గతేషు గోపేషు సురేశ ఇంద్రః
 వినష్టదర్శో విదితానుభావః
 హరిం వివక్షే శిరసా ప్రణమ్య
 కృతాఞ్జలిశ్చైవ మవోచదేనమ్. 248

హరే! ప్రభో! లోకహితాయ, కృష్ణ!
 అవాతరస్త్వం యదువంశరత్న
 స్వేచ్ఛాప్తరూపోఽసి జగచ్చరణ్యం
 సర్వేశ్వరం చావిగణయ్య మోహత్. 249

మదాంధకారేణ కృతాపరాధం
క్షమస్వ మాం స్వీకృతమర్హదేహ
ఇతిరయిత్వా హరిణాస్తభద్రః
నాకం యయౌ నాకపతిర్నికామమ్. 250

తుష్టావ కృష్ణం సురభిః ప్రకామం
అనన్తరం తుమ్బురనారదౌ చ
దేవక్లినా నృత్యపరా స్సమన్తాత్
పపాత కృష్ణే బహు పుష్పవృష్టిః. 251

-: నందాపహరణమ్ :-

ఏకాదశీ పుణ్యతిథా పుషోష్య
పరే దినే పావన వారి తీర్థే
స్నాతుం గతం నన్తమవేక్ష్య కశ్చి
దపాహరత్తం వరుణస్య దూతః. 252

అనాగతం నందమవేక్ష్య కృష్ణః
ఆనేతుకామో జలమావిశచ్చ
తదా ప్రచేతాః నిజలోకమాప్తం
స్తుత్వా క్షమార్థీ పితరం దధౌ సః. 253

ఆగత్య నందస్సముపేత్య గోపాన్
జగాద తత్రత్య మథాచ్యుతార్పాం
ద్రష్టుం చ తల్లోక విశేష శోభాం
యయాచిరే తే భగవన్తమేనమ్. 254

అక్రూర సమ్మోహక తీర్థభూమౌ
గోపాలకాన్ వాంఛిత తోషణార్థం
నయన్నదీదేశమయం చ సర్వాన్
అకారయత్పుణ్యనదీ నిమగ్నాన్. 255

మగ్నాశ్చ సర్వే మునియోగి గమ్యం
బ్రహ్మాస్పదం జ్ఞానమయం యదార్థం
సమీక్ష్య లోకం నిజజన్మధన్యం
మత్వావ తస్మః హరి మీడయన్తః. 256

-: రాసక్రీడాః :-

వరానురోధేన విశేషభక్త్యా
ఆత్మాన మానందవశేన గోపీః
ఆరాధయన్తీః శరదీందు కాన్తౌ
మోక్షాస్పదం ప్రాపయితుం జగౌ సః. 257

కస్తూరికా తిలకరజ్జత ఫాలభాగః
నాసాగ్రవర్తి నవమాక్తిక రమ్యవక్త్రః
కర్ణాంతలంబి మణీకుండల దీప్తగండః
వక్షస్థలార్చిత మనోహర కౌస్తుభాఙ్గుః. 258

శ్రీ చందనాంచిత మనోఙ్గ వినీలదేహః
వేణుప్రవాదనరతః కమనీయగాత్రః
పీతాంబరో మృదుదృశో రమణీయ హాసః
కృష్ణో విరాజతి వనే శిఖిపిఞ్చమాళిః. 259

విరాజమానే సుమకుఞ్చజాలైః
బృందావనే సైకత వేదికాసు
చంద్రాతపే గోపవధూజనైస్తాః
సందర్శనీయాః ఖలు రాసలీలాః. 260

శ్రోత్రానందం కమలనయన
శ్రావయన్వేణుగానం
కర్ణన్నాస్తే సకలహృదయాన్
చంద్రికాయాం వనాన్తే
శ్రావం శ్రావం గృహగత విధిన్
పారవశ్యేన ముక్త్వా
చాన్విష్యన్తే భవభయహరం
గోపవధో ముకుందమ్. 261

గోప్యోర్మధ్యే విలసతి హరి
ర్వాదయన్ వేణువాద్యం
మధ్యేహార్యో ర్నటతి సుముఖీ
రాగభావాను గుణ్యం
ఏకః కృష్ణో బహువిధతయా
రూపమాస్థాయ హృద్యం
ఆత్మారామో విహరతి వనే
రాసవిన్యాసకేల్యామ్. 262

ఏకా కాచన మీలితేవ యతతే
ద్రష్టుం హరిం నేత్రయోః
ఏకా కాచన లాలితేవ చపలా
వైముఖ్య మా కల్పతే
ఏకా కాచన వాఙ్చితేవ హరిణా
చోచ్చైస్సమాక్రోశతి
ఏకా కాచన సజ్జితేవ సుముఖీ
సంకేతమాపద్యతే. 263

ఏకాం పశ్యతి చారుహాసవదనో
గోపీం విలాసస్థితాం
ఏకాం చుమ్బతి రాగరజ్జీతముఖీం
గండస్థలే లీలయా
ఏకాం శ్లిష్యతి మారతాపకలితాం
గాఢం భుజాభ్యంతరే
ఏకాం కల్పతి పారవశ్య వివశాం
ప్రీత్యా రతో మాధవః. 264

ఏకా కాచన చుమ్మితేవ పిబతి
 స్వీయాధరం లీలయా
 ఏకా కాచన పీడితేవ కుచయో
 రాభిగ్యం తయోస్తాతి చ
 ఏకా కాచన సజ్జితేవ సురతే
 సౌఖ్యేన సంజల్పితే
 ఏవం రాసవిలాససౌఖ్యమతులం
 గోపీజనైర్భావ్యతే.

265

ఏవం శారద చంద్రికాసు పులినే
 గోపీజనాన్ః క్రిడయన్
 తాసాం తృప్తికరో విశేషమధురా
 లాపైశ్చ సంతోషయన్
 ఆర్తత్రాణ పరాయణో వరసుతో
 కాలం తథా యాపయన్
 అస్తే మోక్షపదం శరీరరహితం
 ప్రాదాచ్చ సర్వేశ్వరః.

266

-: సుదర్శన వృత్తాంతః :-

గోపాః కదాచిచ్ఛకటాధిరూఢాః
 సరస్వతీ తీరగతాంబికాఖ్యం
 స్నాత్వా చ నద్యాం వనమావిశంతః
 సమర్చయామాసురుమామహేశా.

267

అనన్తరం బ్రాహ్మణ యాచకేభ్యః
 గోభూషిరణ్యాది వసూన్యదుశ్చ
 సుప్తస్య నందస్య పదాగ్రభాగం
 దష్ట్వాఽరభే తద్ధ్రుతిం భుజంగః.

268

పాహీతి చాక్రందన మాకలయ్య
 నందస్య పాదగ్రసనోద్యతం తం
 విలోక్య సర్పం సహసా గృహీత్వా
 పాదేన కృష్ణో దృఢమార్దయచ్చ.

269

విద్యాధరః ప్రాక్తన సర్పరూపం
 విహాయ తత్పాద విమర్దనేన
 మనోహరం ప్రాప్య విభూషితాఙ్గం
 సాక్షాద్భూవాత్ర చ దివ్యదేహమ్.

270

కృష్ణేన పృష్టశ్చరితం స్వకీయం
 జగాద చైవం ధృతదివ్యదేహః
 విద్యాధరోఽహం తు సుదర్శనాఖ్యః
 రూపేణ గర్వీ బల యోవనాభ్యామ్.

271

విమాన మారుహ్య చరణ్చ దిక్కు
 కురూపినశ్చాఙ్గీరసాన్తపస్థాన్
 దృష్ట్వా తదీయాఙ్గ వికార భావాన్
 హసోత్సుకః పర్యహసం మదేన.

272

విలోక్య సః పర్యహసో యతస్త్వం
శేపుస్తదా తే భుజగో భవేతి
సుప్తో భుజగో యది తాడ్యతే హి
రుష్టో భవేత్తే త్రుతికారబుద్ధ్యా. 273

పాదేషు తేషాం సహసా పతన్తం
ఉత్థాప్య మాం చాణ్ణీరసా అవోచన్
కృష్ణో మహాత్మా హివి ముక్తశాపం
స్వపాద ఘాతేన కరిష్యతీతి. 274

స్వశాప వృత్తాంత మశేషముక్త్యా
స్తుత్వా హరిం తత్ర విశేష భక్త్యా
జగామ విద్యాధర ఆశు ధామ
యాత్రాం సమాప్యార్థ యయుశ్చగోపాః. 275

-: శంఖచూడహననమ్ :-

తౌ రామకృష్ణౌ చ విభూషితాంగౌ
వ్రజాంగనాభిస్సహసైకతాసు
అగాయతాం వేణురవేన సాకం
గీతాని సమ్మోహన రాగజాని. 276

అత్రాంతరే గుహ్యక శంఖచూడః
కుబేరదాసో నిజయోగశక్త్యా
నిపీత గానామృత మత్తచిత్తాః
వ్రజాంగనా ఆహరదుత్తరాం చ. 277

ఆక్రోశమాకర్ణ్య కుమారికాణాం
ఉత్పాట్య సాలావనుసస్రతుస్తౌ
విస్మజ్య తాస్తత్ర చ శంఖచూడః
ప్రాధావదత్యన్తరయేన భీరుః. 278

ధావన్త మేనం హ్యనుస్మత్య కృష్ణః
యద్రూపమాస్థాయ గతశ్చ యత్ర
స్వముష్ఠినా తత్ర నిహత్య రత్నం
ప్రాదాచ్చ రామాయ హి తచ్చిరస్థమ్. 279

-: అరిష్టవధః :-

పీతాంబరో నీలఘనాభదేహః
స్వవేణుగానామృతమత్తచిత్తాన్
వ్యాపారశూన్యాంశ్చ పశూన్విహంగాన్
కుర్వన్ తదాస్తే వ్రజవాసినశ్చ. 280

కదాచిదేకో గిరిసన్నిభాకృతిః
నామ్నా హ్యరిష్టో వృషభాసురస్తదా
ప్రవిశ్య గోష్ఠం భువమాలిఖన్ ఖురై
రుత్పాదయామాస తతో గవాం భయమ్. 281

భువం ఖురాగ్రైః దృఢముల్లిఖన్నసౌ
భయాకులం గోపకులం రవేణ చ
కుర్వన్ పురస్థం హరిమత్ర రాక్షసో
హస్తుం జవేనాపతదార్తి నాశకమ్. 282

తదా పతన్తం దృఢమాగృహీత్వా
నీప్తీడయామాస వృషం చ భూమా
శకృచ్ఛ మూత్రం విస్మజన్ మృతేఽస్మిన్
సంతోష మాపుర్నితరాం హి సర్వే. 283

-: నారదాగమ: :-

హతేఽరోష్ఠే బలీవర్తే
హరిణా కంస చోదితే
దేవర్షిశ్చ త్రికాలజ్ఞో
నారదః కంసమాగతః. 284

సముత్పన్నా యశోదాయాం
విష్ణుమాయా హి సా సుతా
తథైవాభిహితం జన్మ
కృష్ణస్య పరమాత్మనః. 285

కృష్ణోఽయం దేవకీపుత్రః
రామోఽసౌ రోహిణీ సుతః
న్యక్షిపద్వసుదేవస్తౌ
నన్దగోహి భయేన హి. 286

శ్రుత్వా చ కంస దైత్యోఽయం
నారదాభిహితం వచః
ధృతాసీర్షసుదేవం తం
హస్తుకామోఽభవద్భ్రతీ. 287

దేవర్షిణా నిరుద్ధోఽయం
విరమ్య హననం తయోః
దేవకీ వసుదేవౌ తౌ
నిర్గలేన బబన్ధ చ. 288

గతే చ నారదే కంసః
కేశి నామక రాక్షసం
హస్తుం హి రామకృష్ణౌ తౌ
ప్రేషయామాస సత్వరమ్. 289

-: రహసి మస్త్రణం :-

అనంతరం మహాదైత్యు
స్తదా చాణూర ముష్టికాన్
మహాబలాంశ్చ తాన్ సర్వాన్
మల్లయుద్ధ విశారదాన్. 290

అహూయ నారదోక్తం తత్
రహస్యైవమమస్త్రయత్
కర్తవ్యం సర్వమాఖ్యాయ
ధనుర్యాగ మిషేణ తౌ. 291

రామకృష్ణౌ సమానీయ
నిహస్తవ్యౌ కుచేష్టనైః
తేనాస్మాకం విపత్తిశ్చ
సుసంపూర్ణం వినశ్యతి. 292

చతుర్దశ్యాం ధనుర్యాగః
కర్తవ్యో వైభవేన సః
సజ్జీకురత మంచాస్తాః
తథా రంగస్థలాని చ. 293

సమాహ్వాయత పౌరాంశ్చ
తథా గ్రామ్యాన్విశేషతః
ద్రష్టుం చ మల్లసంగ్రామం
మహాతే మోదనాయ హి. 294

తతః కువలయాపీడం
మహామాత్రం మహాగజం
నిక్షిప్య ద్వారదేశే తం
కర్తవ్యం హననం తయోః. 295

ఇత్యేవం తు సమాదిశ్య
క్రూరకర్మా తదాఽసురః
స్వయం చాహ్వాయదక్రూరం
ఆనేతుం గోపబాలకౌ. 296

సమాగతస్య మిత్రస్య
హస్తం హస్తేన యోజయన్
వినయావాహ కంసోఽయం
యాచనా పూర్వకం వచః. 297

భవాదృశస్సఖా నాస్తి
మమాన్యో హితకర్మణి
సాహాయ్యేన త్వదీయేన
సాధయేయం సమీహితమ్. 298

వసుదేవస్య పుత్రాభ్యాం
మృత్యుర్మేచ భవిష్యతి
నారదోక్త మిదం మిత్ర
సాహాయ్యం కర్తుమర్హసి. 299

అతో వ్రజం సమాసాద్య
రామకృషో రథేన చ
దర్శనాయ ధనుర్మాగం
తా వ్యాజేన సమానయ. 300

అనీతో తావ శ్యం హి
మత్తేభో మర్తయిష్యతి
చాణూర ముష్టికౌ నోచేత్
నిశ్చయేన హనిష్యతః. 301

తతో హి వసుదేవాదీన్
తద్భంధూంశ్చ పురోగమాన్
ప్రతీకారేచ్ఛయా యుక్తాన్
హనిష్యామ్యసిధారయా. 302

పితరం చో గ్రసేనం తం
పితృవ్యం దేవకం తథా
తత్పక్షపాతినస్సర్వాన్
హనిష్యామి మహాజనా. 303

నిష్కంతుకా మిమాం భూమిం
జరాసంధాది పాలకైః
హితాభిలాషిభిర్మిత్రైః
పాలయిష్యామి సర్వదా. 304

ఏవముక్తో మహాజ్ఞానీ
సోఽక్రూరో వినయేన తం
తావత్రచానయిష్యామి
విధిరేఖా బలీయసీ. 305

ఇత్యుక్త్వా నిజగేహం సః
స్వీకృత్యానుమతిం యయా
సంతుష్టః కంసదైత్యోఽపి
నిజధామ జగామ చ. 306

-: కేశి హననమ్ :-

తతో హి కేశి విధృతాశ్వరూపః
ఖురేణ భూమిం చ సముల్లిఖన్ తాన్
స్వహేషయా భీమరవేణ గోపాన్
సంత్రాసయామాస సమాపతంశ్చ. 307

సంతాసయన్తం సముపాహ్వయన్తం
రోషేణ పద్భ్యం బహు తాడయన్తం
యథోరగం తార్త్య ఇవాతిఘోరం
పాదా గృహీత్వా విససర్జ కృష్ణః. 308

అశ్వాసురస్త్రహి లభసంజః
సమాపతత్ హస్తమనాశ్చ కృష్ణే
నిక్షిప్య శీఘ్రం స్వకరం ముఖేఽస్య
ప్రవర్ణయామాస కరం మహాన్తమ్. 309

ప్రవృద్ధహస్తేన విభగ్నదంతః
నిరుద్ధవాయుశ్చ గతాసురాసీత్
దృష్ట్వా హతం కేశి కలేబరం చ
ప్రాపుర్మదం గోకులవాసినస్తే. 310

-: నారదాగమనమ్ :-

త్రికాలవేదీ చ మహర్షినారదో
హరిం సమాసాద్య వివిక్తమాహా సః
నిజస్వరూపం హ్యవతారకారణం
తుష్టావ తత్కేశివధం నిరూపయన్. 311

అనంతరం భావి జనిష్యమాణం
మహాద్భుతం దానవ మారణం చ
తథా వధాన్తం కిల కౌరవాణాం
నివేద్య కృష్ణం మునిరాశు యాతః. 312

కదాచిదేతే గిరి కందరేషు
గాశ్చారయంతో బహుభేలనాని
మేషాయితాః కేచన చోరరూపాః
భూత్వా వినోదం హరిణా విజహ్వాః. 313

వ్యోమేతినామా మయసూనురేకః
కంసస్య చాఙ్గాం ప్రతిపద్య సర్వాన్
గిరేర్గుహాయాం ప్రహితాన్తి కృత్వా
శిలాపినద్ధాం విదధే గుహాం తాం. 314

ఙ్గాత్వా తదీయం హరిరత్ర దౌష్ట్యం
జగ్రాహ హస్తేన మయాత్మజం తం
ప్రవృద్ధదేహం బలినం చ దైత్యం
హత్వా ప్రపాతేన ముమోచ సర్వాన్. 315

-: అక్షరారాగమనమ్ :-

అక్షరారో హరినామచింతనపరో
 జ్ఞానీ మహాబుద్ధిమాన్
 ప్రాతః కాలిక నిత్యకృత్యమఖిలం
 నిర్వర్త్య సర్వాత్మనా
 ఆనేతుం మధురాం నయేన వచసా
 తౌ రామకృష్ణా తథా
 చారుహృద్య రథం యయా వ్రజభువం
 కంసేన సంప్రేషితః. **316**

కింవా తపస్త్వాచరితం పురా మయా
 చాకారి దానం నను పూర్వ సంచితం
 ధృతావతారస్య పదాబ్జదర్శనం
 భవిష్యతీ తీత్యత్ర హరేరనుగ్రహః. **317**

ఏవం ప్రశంసన్నిజ పుణ్యసంపద
 మన్యేత కిం మామతి దుష్టమానసం
 మామాత్మ బంధుం? యది వాత్మసేవకం?
 ఇత్యేవ మాం చ్య జగామ గోకులమ్. **318**

గోష్ఠం విశంతౌ చ విభూషితాంగౌ
 స్మితాననౌ శ్వేత వినీలదేహౌ
 దృష్ట్వా కుమారౌ కిల రామకృష్ణౌ
 పపాత తత్పాద సమీపదేశే. **319**

ఉత్కాప్య మిత్రం నిజభక్తమేనం
 దదౌ నిజాలింగన సౌఖ్యమస్మై
 సంకర్షణస్తం హ్యుపగుహ్య, హస్తం
 స్వీకృత్య హస్తేన గృహం నినాయ. **320**

అనంతరం స్వాగత పూర్వకం వచః
 వ్యాహృత్య చాపూర్వ విశేషమానినం
 అర్ఘ్యాదినా సేవకకర్మణాతిథిం
 సత్కృత్య సత్కారఫలం హ్యవాపతుః. **321**

నిర్వర్త్య సాయంతన భోజనం హరిః
 కంసస్య వృత్తం, పితరౌ, హితైషిణః
 శ్వపల్క-నూనుం కుతుకేన చాతిథిం
 పప్రచ్ఛ సర్వం మధురాగతం తదా. **322**

మలాయయే క్రూర విధౌహి కంసే
 రాజ్ఞీ ప్రజానాం కుశలం కథం ను?
 త్వదగ్రజానాం నిధనం, చ పిత్రోః
 నిర్బంధనం మాం దహతి ప్రకామమ్. **323**

శ్రుత్వాహి దేవర్షిముఖాచ్చ కంసః
త్వాం సా గ్రజం యాగమిషేణ హస్తం
ఆనేతుమైచ్చన్మధురా పురీం తా
మక్రూర ఇత్యాహ నయేన సర్వమ్. 324

-: మధురాగమనమ్ :-

శ్రుత్వా హి వాక్యం బహునందసూనుః
విహస్య కృష్ణః పితరం జగాద
గంతుం ప్రభాతే మధురాం మఖాయ
సన్నద్ధయానాశ్చ భవన్త్వీతీదమ్. 325

నందోఽపి కంసాయ బహుప్రదాతుం
హైయంగవీనాది సువస్తుజాతం
ఆదాయ గోపాన్ శకటాధిరూఢాః
యాత్రోన్ముఖాః స్తన్వీతి చాదిదేశ. 326

గోపాంగనా కృష్ణవియోగబాధ
మాగామినం వోధుమనల్పభారం
అక్రూర ఏవాత్ర విచిన్త్య సర్వం
హేతుర్భూవేతి తదా నినిన్దః. 327

తాస్సాన్వయిత్వాఽనునయేన కృష్ణః
శ్వపల్కపుత్రేణ రథాధిరూఢః
పురీం సరామో మధురాం ప్రతస్థే
ప్రతస్థిరే తే వ్రజవాసినశ్చ. 328

కాలిందీ సలిలావగాహనధియాఽ
వస్థాప్య మార్గే రథం
అక్రూరో వినయేన నందతనయా
కృత్వా రథస్థా హితౌ
మగ్నోఽయం విధివద్దదర్శ సహసా
తౌ రామకృష్ణౌ జలే
చోన్ముఖ్యాథ విలోక్య భక్తవరదౌ
ప్రాప్తో రథస్థౌ భ్రమమ్. 329

మాయాకిం? నను మంత్రజాలమధునా
దృష్టం జలే భూతలే
ఉత్పద్యేత కథం తయోశ్చ భవనం
తత్రైకవారం మయా
ఆలోచ్యాథ పునర్మమజ్జసలిలే
దృష్ట్వా చ పీతాంబరం
శేషస్కోపరి శాయినం భవహారం
తుష్టావ విశ్వేశ్వరమ్. 330

పప్రచ్చు కృష్ణో సలిలోద్ధతం తం
దృష్టం చ కిం తత్ర జలే మహాత్మన్?
త్వమేవ సర్వత్ర జలేఽన్తరక్షే
దృష్టోఽసి విశ్వేశ జగాద చేతి. 331

తతో హి సంప్రాప్త పురో కుమారౌ
తద్యాచనం పూరయితుం విచిన్త్య
భవద్భూహం కంసవధాచ్చ పశ్యాత్
సమాగమిష్యావ ఇతిరయన్తౌ. 332

-: మధురా ప్రవేశక:-

అనంతరం తౌ మధురోపకరే
స్థితౌ వనే యాపయితుం చ రాత్రిం
నిశ్చిన్త్య నందాదిభిరేవ సుప్త్వా
సూర్యోదయే చక్రతురాత్మకృత్యమ్. 333

తదాపరాహ్ని భగవాన్ సరామః
ధనుర్మఖార్థం సమలంకృతాం చ
మనోహరం రమ్యవనైర్విశిష్టాం
వివేశ కృష్ణో మధురాపురిం తామ్. 334

దిదృక్షయా కృష్ణ విశిష్టరూపం
కర్మాణి సర్వాణ్యపహాయ మోహాత్
ప్రాసాద భాగాన్యధిరుహ్య రామాః
విలోక్య తల్లగ్నుమనాః బభూవుః. 335

అహో తపస్తప్త మనేనసాకం
ప్రజాంగనా రాసరతాః కిలాసన్
ఇత్యేవ మాలక్య పురాంగనాస్తాః
వ్యర్థాం నినిందుశ్చ జనిం స్వకీయమ్. 336

తతో హి మార్గే రజకం విలోక్య
ఆవాం భవత్పాలక భాగినేయౌ
తద్దర్శనాయాద్య తదీయసౌధం
యావస్సుహృద్! గోకుల వాసినౌ చ. 337

వాసాంసి రమ్యాణ్యభిలక్ష్య నౌ త్వం
ధార్యాణి దేహి ప్రభుదర్శనార్థం
ఆకర్ణ్య రుష్టో రజకః కుమారౌ
కోపేన గోపౌ బహుధా నినిన్త. 338

తదీయ వాక్యశ్రవణేన రుష్టః
స్వముష్టిఘాతేన మమార నీచమ్
వస్త్రాణి తత్రైవ విహాయ సర్వే
దృష్ట్వా సహయాస్తు పలాయితాశ్చ. 339

వస్త్రైషుయోగ్యాని తతో గృహీత్వా
 దూరం హి కించిత్ గతయోస్తయోశ్చ
 వస్త్రాణ్యమూల్యాని హిరణ్మయాని
 దదౌ తదైకో బహు తన్తువాయః. 340

తద్వ్యత్రజాలై స్సమలంకృతౌ తౌ
 తతో విశన్తౌ చ గృహం సుదామ్నః
 తౌ సత్కృతౌ తేన విశేషభక్త్యా
 వరప్రదానేన తమన్వగృహ్లాత్. 341

-: సురూపప్రదానమ్ :-

అమూల్య వస్త్రాభరణాని ధృత్వా
 తదా హరౌ గచ్ఛతి రాజమార్గే
 త్రివక్ర నామ్నీ వనితా హి కుబ్జా
 అగచ్ఛదేతస్య సమీపమాశు. 342

తస్యాంశ్చవైకల్య మవేక్ష్య కృష్ణః
 తాం చ త్రివక్త్రా సమనుగ్రహీతుం
 సుగన్ధవస్తూని చ లేపనాని
 ద్రవ్యాణి తద్ధన్తగతాన్యపృచ్ఛత్. 343

మనోహరం వస్త్రవిభూషితాంగం
 విలోక్య సానన్దమవాప కుబ్జా
 ద్రవ్యాణి దివ్యాని సుగన్ధజాని
 ప్రదాయ తస్మై ముదితా బభూవ. 344

ద్రవ్యప్రదానేన హరిః ప్రసన్నః
 తత్ప్రదయో స్త్వీయపదౌ నిధాయ
 హస్తాంగులిభ్యాం చుబుకం గృహీత్వా
 సమందహాసేన తదోన్ననామ. 345

తతః కురూపం పరిహాసయోగ్యం
 విహాయ కుబ్జా నవయావనాత్తం
 మనోహరం కాంతి విశేషదీప్తం
 దేహం ప్రపేదే సుకుమారరూపమ్. 346

తదీయ సౌందర్యవిలుప్తమానసా
 తత త్రివక్రకాస్మరపీడితా ముదా
 తేనైవ రన్తుం కృతనిశ్చయా హరేః
 చేలే గృహీత్వా చ సమాహ్వాయత్తదా. 347

తదాఽగమిష్యామి గృహం త్వదీయం
 ఆశ్వాస్య చైనాం హి సమాప్య కార్యం
 గత్వా సరామోఽత్ర వణిక్పథేన
 వివేశ శాలాం ధనుషాం ముకుందః. 348

మహాద్భుతం చైన్ద్ర మివాతిభీమం
 ధనుస్సుమాలోక్య నరైస్సుగుప్తం
 పరీక్షితుం వామకరేణ కృష్ణః
 ఆక్షిప్య మార్ద్విం ధనుషో బబంధ. 349

యావచ్చరం మోక్షమసౌ కుమారః
 యతేత తావన్యహతా ధ్వనేన
 భగ్నం ధనుః కాష్ఠమివాతి శుష్కం
 తదాతి భీతాః పురుషా బభూవుః. 350

సంరక్షిణస్తత్ర శరాసనస్య
 సమాపతన్తాడయితుం కుమారౌ
 ఖండౌ గృహీత్వా బలరామకృష్ణౌ
 తాన్మారయామాసతు రత్ర భీమమ్. 351

భయంకరం కార్ముకభంగ శబ్దం
 తద్రక్షిణాం మారణమాకలయ్య
 స్వప్నే తథా జాగ్రదవస్థితౌ హి
 దుష్టాని కంసశృకునాన్యపశ్యత్. 352

-: కంసప్రవేశః :-

సూర్యోదయే మల్లమహాబలానాం
 యుద్ధార్థ మావిష్కృత రంగమంచం.
 అమూల్య వస్త్రాభరణాని ధృత్వా
 వివేశ కంసో విహితోపదారైః. 353

యధార్హమాకల్పిత విష్టరేషు
 క్షత్రేషు విప్రేషు తథాచ విట్సు
 యదోపవిష్టేషు జనేషు కంసః
 పీఠం మహార్థం సమలం చకార. 354

హైయంగవీనాది బహూని రాజ్ఞే
 నందాదయో జానపదాస్సుమర్ష్య
 యదోపవిష్టాః హ్యనురూపవేష్టైః
 మల్లాస్తదా తే వివిశుశ్చరంగమ్. 355

-: మల్లాంగణప్రవేశః :-

ప్రాతః కాలిక నిత్యకృత్యమఖిలం
 నిర్వర్త్య పీఠాంబరః
 శ్రుత్వా దుందుభి తాడనేన జనితం
 ఘోషం తదా భీకరం

పశ్చాద్భాషణ భూషితాంగ సుభగో
రామేణ మల్లాంగణం
గత్వా ద్వారతలే దదర్శ కుటీలం
మాతంగ మంబష్టకమ్. 356

దృష్ట్వా హస్తీపకం జగాద భగవాన్
తద్దౌష్ట్యమాసూచయన్
మార్గాత్తం కరిణం తథాపనయ తత్
కర్తుం త్వమేవార్హసి
తస్మాన్నోహి పథం ప్రదేహి గమనే
రంగస్య చాభ్యంతరం
నోచేత్త్వం ద్వీరదోఽపి నూనమధునా
దండ్యో భవేతాం మయా. 357

అంబష్టో హరిభాషణేన కుపితః
ప్రోత్సాహయామాస తం
తేనోద్వేజిత కుంజరో ధృతహరి
ర్హస్తీన సంభ్రామయన్
తత్యాజాథ భువస్థలే చ తరసా
గర్జం ప్రకుర్వన్ హ్యసౌ
పాదేనార్జితుమాగతం మదగజం
జగ్రాహ పుచ్చే తదా. 358

ధృత్వా గాఢతరం కరేణ విహసన్
పుచ్చం గజం భ్రామయన్
ఆకర్షన్ కతిచిత్పదాని సహసా
కుంభస్థలేఽతాడయత్
దంతాభ్యాం భువమాలిఖన్ గతదృతి
శ్చాభ్యద్రవత్కుంజరో
హత్వా హస్తీపకం రరాజ భగవాన్
చోత్పాట్క దంతౌ గజమ్. 359

దృష్ట్వా వారణఘాతినం మదహరం
తం దంతపాణిం తదా
మల్లానామశనిం సతాం శుభకరం
ప్రస్విన్నగాత్రం హరిం
కంసస్యాస్య మదాపహం మునినుతం
శ్రీణాం మనోహారిణం
తత్రస్థాః పురవాసినో గతభయాః
భక్త్యా ముదా తుష్టువుః. 360

-: చాణూరముష్టికహననమ్ :-

చాణూరో విహసన్ బలేన పరుషః
కృత్యా భుజాస్పాలనం
ద్వంద్వే కౌశలమత్రమల్లసమరే
ద్రష్టుం ప్రభుస్తిష్ఠతి

అజ్ఞాం తస్య ముదం విధాయ శిరసా
కర్తుం యువామర్హతః
ఇత్యేవం బహుధా ప్రతార్య వచనై
తావాహ్వాయద్బాలకౌ.

361

అకర్ణాస్య వచాంసి నందతనయః
ప్రోవాచ వాక్యం తత
శ్చావాభ్యాం భవదుక్తమత్ర సమరే
కార్యం ప్రియం భూపతే
యూయం కింతు బలేన చాధ్యపురుషా
అవాం శిశూ చార్చకా
విత్యాకర్ణ్య సమాదధచ్చ సబలీ
నాఽధర్మయుద్ధం భవేత్.

362

సన్నద్ధౌ రిపుమర్దనాయ తరసా
తౌ రామ కృష్ణౌ తయోః
చాణూరం హరిరత్ర ముష్టికమముం
రామస్తదాఽసేదతుః
పశ్చాద్భీషణ సంగరే బహువిధై
ర్వికేపసంపాతనై
రన్యోన్యం విచకర్షణైశ్చ దనుజౌ
తాభ్యాం సమాఘాతితౌ.

363

-: కంసవధః :-

ఏవం తౌ గతయోశ్చ మృత్యుసదనం
దృష్ట్వా తయోర్మల్లయౌ
రన్యౌ మల్లవిశారదౌ సరభసం
హస్తుం సమాసేదతుః
కృష్ణస్తావవలీలయా చ హతవాన్
ధృత్వా తయోః కంఠయోః
రామస్తత్ర తు కూట నామ బలినం
చామారయన్ ముష్టినా.

364

దృష్ట్వా భీకర సంగరే విజయినా
వన్యే హ్యధావన్భియా
వ్యాప్తా దుందుభి తూర్య హేరనినదై
ర్కోలాహలాభూరభూత్
హిరాంస్తత్ర నివార్య తీవ్రవచసా
హస్తుం తదా బాంధవాన్
తౌ నిష్కౌసయితుం జగాద దనుజాన్
కంసశ్చ నందం పురాత్.

365

తం చాలోక్య వికత్కమానమచిరం
స్వభ్రాతృసంహారకం
కంసం ప్రేషయితుం య మాలయమసౌ
సోపానమార్గేణ తత్
పీఠం చోన్నతమారురోహ రభసా
ద్రోషిణ కంసస్తదా

ధృత్వా ఖడ్గముం రయేణ చ హరిం
హస్తం సముల్లంఘయత్. 366

దృష్ట్వా భూషణ భూషితాంగ విభవం
దైత్యం తదా భీకరం
క్రోధోద్ధీపితరాగరంజితముఖం
హస్తం సముల్లంఘితమ్
కంసం తం కుటీలం కరేణ సహసా
కేశేషు ధృత్వా హరిః
ఆక్రమ్యాథ జఘాన మాతులమముం
సంపాత్య భూమా బలీ. 367

భ్రాతుర్మారణ మాకలయ్య సహసా
తస్యానుజా అష్టతే
కృష్ణం మారయితుం రుషేణ దనుజా
స్తత్రాభ్యధావస్తదా
యుద్ధాయోద్యత సోదరాన్ హరిరిపూన్
సంకర్షణో లీలయా
రున్ధన్తుష్టమతీన్మమార పరిఘం
చోద్యమ్య తత్రైవ తాన్. 368

ఏవం హి దైత్యేషు హతేషు తేషు
తద్యోషి తో మల్లభువం సమేత్య
వోఘం పతీనాం చ వియోగదుఃఖం
ఉచ్చైరశక్తా రురుదు స్సమన్తాత్. 369

ఆశ్వాస్య కృష్ణో బహుధా రుదంతీః
తాః మాతులాన్యైః పరిమృణ్య భాష్పం
తాసాం పతీనాం విధివత్కలాపం
కర్తుం దదౌ వాచమసౌ హి తాభ్యః. 370

తతోహి మాతాపితరౌ సమేత్య
తదోగ్రసేనం పితరం స్వమాతుః
తాన్మోచయిత్వా గృహబంధనాచ్చ
తౌ వందనం చక్రతురత్ర పిత్రోః. 371

సా దేవకీ హ్యేనకదుందుభిశ్చ
వాత్సల్యభావేన పురోగతౌ తు
విశ్వేశ్వరౌ తావితి మన్యమానౌ
తౌ రామకృష్ణౌ న పరిష్వజేతే. 372

పిత్రోశ్చ వాత్సల్య మవేక్ష్య కృష్ణః
స్వమాయయా లౌకిక భావమత్ర
ప్రకల్పయామాస హి దాతుమాభ్యాం
ఆలింగనాచ్ఛానను భూత సౌఖ్యమ్. 373

గాఢం పరిష్వజ్య తదా కుమారం
అంకే సమారోఘ్య చుచుంబ మాతా
తాతస్సమాఘ్రూయ సుతస్య మూర్ధ్ని
బ్రాహ్మం తదా నన్దమవాప హృష్టః. 374

తదో గ్రసేనం నృపతిం యదూనాం
విధాయ మాతామహమాహ కృష్ణః
భృత్యే స్థితే మయ్యపిభూతలేఽస్మిన్
ఉపద్రవా నైవ భవన్తి నూనమ్. 375

అనంతరం కంసభయాద్విరక్తాన్
వృష్ణీన్ తథైవాంధకవంశ జాతాన్
యదూన్ సమాశ్వాస్య సమాదరేణ
న్యవాసయత్ స్వీయగృహేషు బంధూన్. 376

అనంతరం నందముపేత్య పుత్రా
అనారసౌ చౌరసపుత్రతుల్యం
త్వయా గురో! పోషితలాలితా నా
హ్యతో భవన్తం చ న విస్మరావః. 377

కాలం హి కించిత్ కిల యాపయిత్వా
విధాయ మోదం సుహృదాం ప్రియం చ
ద్రష్టుం వ్రజం బంధుగణం హి తత్ర
తదైవ చైష్యావ ఇతీరయంతౌ. 378

అమూల్య వస్త్రాభరణాదిసమృ
ద్ధానేన తాతం బహుతోషయిత్వా
వియోగ బాష్పైశ్చ పరిఘ్నతాక్షం
ఆలింగ్య నందం విససర్జ కృష్ణః. 379

--: విద్యాభ్యాసః :-

తతస్సమాహూయ గురుం చ బాంధవాన్
ద్విజాతి సంస్కార మకారయత్తయోః
తదా బుధేభ్యో వసుదేవ భూపతిః
ప్రదాయ సంతుష్టిమవాప దక్షిణాః. 380

ప్రావృణ్ణీల పయోధరాభవీలస
ద్దేహీన పీతాంబరో
రాకాచంద్ర విభావిరాజిత లస
ద్గాత్రేణ నీలాంబరః
సర్వజ్ఞౌ శిశువత్సరూపసదనం
సాన్ధీపనిం నామ తా
వధ్యేతుం సకలాని తాన్యగమతాం
శాస్త్రాణి కాశ్యాం గురుమ్. 381

వేదాన్ సర్వకలాస్తదంగ విషయాం
శ్చాధీత్య సాన్ధీపనిం
దాతుం తౌ గురుదక్షిణామభిమతం
సంప్రార్థయన్తౌ గురోః
పత్యా కాంక్షితమభిమగ్నతనయం
చానీయ తాభ్యాం యమాత్
దత్వా సంయమి పూజితౌ వరసుతౌ
ప్రాప్తాశిషౌ రేజతుః. 382

-----0-----

--: మంగళమ్ :-

శ్రీమధ్భాగవతం ప్రోక్తం
గద్యరూపం సుబోధకం
శ్రీ కృష్ణచరితం నామ్నా
పేరి వేంకట శఙ్ఖూత్రిణా. **383**

ఆధారీకృత్య తత్కావ్యం
చాపల్యేన ప్రచోదితః
చరితం బాలకృష్ణస్య
కృతంపద్యాత్మనా ముదా. **384**

పట్టాభిరామ సజ్ఞాకః
శతమర్షణ గోత్రజః
రసజ్ఞైబంధు మిత్రైశ్చ
రచనేఽస్యప్రచోదితః. **385**

యద్రూపేణ చ యేదోషాః
మదీయా ఏవ నాస్యధా
క్షమార్దాశ్చ మహామత్యా
గుణ గృహ్యే హి పండితాః. **386**

యల్లాప్రగ్గడ వంశజస్య పితరౌ
మే సుందరీ భీమయా
కామాక్షీ మమ పూర్వజన్మ సుకృతాత్
జాతోపమాతా తయా
సుబ్రహ్మణ్యమితి ప్రశస్త బిరుదః
పట్టాభిరామోఽస్యహం
విఖ్యాతం భువిబాలకృష్ణచరితం
పద్యాత్మనా చాలిఖమ్. **387**

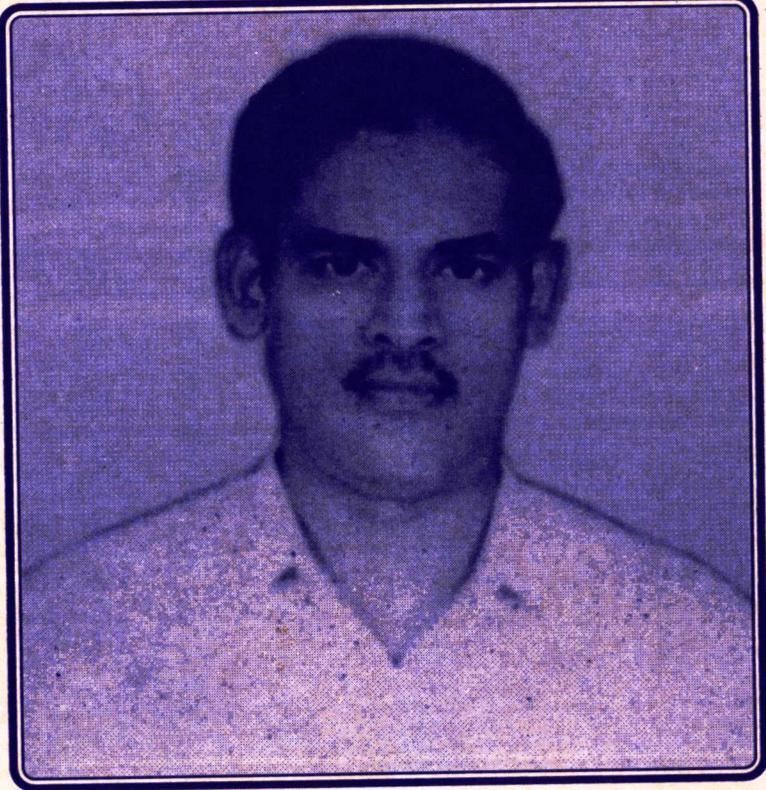
మంగలం శ్యామలాంగాయ
కృష్ణాయ పరమాత్మనే
గోపత్రీమోహనాశాయ
వాసుదేవాయ మంగలమ్. **388**

మంగలం దైత్యనాశాయ
భక్తాభీష్టప్రదాయినే
విశ్వేశ్వరాయ గోపాయ
బాలకృష్ణాయ మంగలమ్. **389**

ఇతిశమ్.

ဝိသုဒ္ဓိ

- ၃၈၇။ နေဝိဒ္ဓိယ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၈၇
- ဣဒ္ဓိဝိသုဒ္ဓိယ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၈၇
- ၃၈၈။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၈၈
- ၃၈၉။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၈၉
- ၃၉၀။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၉၀
- ၃၉၁။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၉၁
- ၃၉၂။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၉၂
- ၃၉၃။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၉၃
- ၃၉၄။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၉၄
- ၃၉၅။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၉၅
- ၃၉၆။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၉၆
- ၃၉၇။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၉၇
- ၃၉၈။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၉၈
- ၃၉၉။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၃၉၉
- ၄၀၀။ နာယကဉာဏ် နှင့် ၂၇၅။ ၄၀၀

పేరు : పబుడిపాటి పట్టాభిరామారావు
జననము : 1-7-48.
తల్లిదండ్రులు : సుందరమ్మ, భీమారావులు
పెంపుడుతల్లి : కామాక్షమ్మ
చదువు : ఎం.ఏ (సంస్కృతం)
వృత్తి : అధ్యాపకులు
అభిరుచి : సాహిత్యరంగం
ఆసక్తి : లలితకళలు
రచన : శకుంతలా (సంస్కృత పద్యకావ్యమ్)
దధ్యంగచరితమ్ (అముద్రితం)